

1. PANDEMIAREN ERAGIN EKONOMIKOA

1.1 Sarrera

Covid-19 koronabirusaren inguruko lehen albisteak abenduaren amaieran ezagutu ziren, Txinako Wuhan eskualdean. Hiri horretan zabaltzen ari zen birus ezezagun baten zenbait kasuren berri ematen da, eta gizakien kontsumorako animalia basatiak saltzen diren tokiko merkatu batean izan dezake jatorria. 2020ko urtarrilean jada kutsatzeak eta hildakoak daude Asiako herrialde batzuetan, eta lehen kasuak AEBetan eta Europan ere gertatzen ari dira. Hala eta guztiz ere, Osasunaren Mundu Erakundeak (OME) ez zuen uste nazioarteko larrialdi sanitarioa izan zenik. Lehen heriotzak Txinan gertatu ziren, herrialde horrek neurri zorrotzak hartu baitzituen herritarrak konfinatuz eta herrialdearen jardura geldiaraziz. Nazioarteko mugikortasuna ere murriztu zen, bereziki Txinatik datozen pertsonentzat.

Martxoan birusa zabaldua zegoen Europan zehar, eta Europako herrialde guztiek mugikortasuna murrizteko eta mugak ixteko neurriak hartu zituzten. Konfinamenduak herrialde guztietan ezarri ziren eta OMEk pandemiatzat jo zuen egoera. Hasiera batean, Italia eta Espainia izan ziren herrialde zigortuenak, apirilean 1.000 pertsona inguru hil baitziren egunean. Egoera bereziki larria izan zen zaharren egoitzetan, kutsatzeek gehien zigortu zuten kolektiboa izan baitzen. Hori guztia osasun sistema aurrerratuak dituzten herrialdeak izan arren.

Beldurra hedatzen ari zen eta munduko herrialde gehienak kanpoaldera eta barrualdera itxi ziren, ekonomia globalean aurrekaririk gabeko kolapsoa eraginez, eta kolapso horrek herrialde eta sektore ekonomiko guztiei eragiten die aldi berean. Herrialde aurreratuek azkar erantzun zuten, milaka milioi euroko laguntza paketeekin egoera ahulenean zeuden kolektiboentzat. Musukoa, distantzia soziala eta gel hidroalkoholikoa eguneroko bizitzako ezinbesteko elementu bihurtu ziren.

Apirilean, kutsatzeen gune nagusia Europatik AEBetara igaro zen, New York hirian gune garrantzitsu bat zegoelarik. Trump administrazioak osasun alorrean neurririk hartu ez izanak birusa herrialdean zehar azkar zabaltzea erraztu zuen. Hegoalderantz ere bizkor hedatu zen, besteak beste, Ekuador, Peru eta Brasil kolpatuz.

Europar hartutako neurri murriztaileek emaitza ona eman zuten eta udan zenbait urrats eman ziren deseskalatzearen alde eta jarduera batzuk berriz irekitzearen alde. Hala ere, permisibitate handiagoaren ondorioz, kasuek gora egin zuten udazkenean, bigarren kutsatze olatu batean, nahiz eta hildakoen kopurua lehen olatuarena baino nabarmen txikiagoa izan zen. Antigeno testak eta PCRak modu masiboan erabili ziren birusaren hedapena kontrolatzeko. Hirugarren kutsatze olatu bat gertatu zen Eguberrietako ospakizunen ondorioz.

2021eko lehen hilabeteetan, Covid-19aren eta beraren aldaeren aurkako txerto batzuk onartu ziren. Pfizerrek, AstraZenecak, Modernak, Sputnik Vek, Janssenek eta beste txerto batzuek itxaropena ematen diote munduari, eta normaltasunera itzuli daitekeela pentsarazten dute, gaur egun oraindik urrun dagoen egoera bada ere.

EAEn, pandemiaren eragina Europako beste herrialde batzuetakoaren oso antzekoa izan da. Orain arteko daturik garrantzitsuenak hauek dira: 212.000 pertsona baino gehiago kutsatu dira, 4.400 pertsona baino gehiago hil dira eta 3,5 milioi proba inguru (PCR eta antigenoak) egin dira jadanik. Ezarri diren planek Bizi Berri izena hartu dute eta euren helburuen artean konfinamendu zorrotza, osasun kolapsoa, hezkuntza itxiera, koma ekonomikoa eta gizarte arrakala areagotzea saihestea aipatzen dira.

Eusko Jaurlaritzak pandemiari emandako erantzunak jarraian labur-labur aipatzen diren zenbait ezaugarri izan ditu. Batetik, pandemiak Eusko Legebiltzarrerako hauteskunderen deialdiari eragin zion, eta uztailaren 12ra arte atzeratu behar izan zuten. Hauteskundeak egin eta Parlamentu eta gobernu berriak eratu ondoren, erabakiak hartzeko egoera hobean egon zen. LABiren barruan hartutako zenbait erabakik eragozpen judizialekin topo egin zuten, besteak beste, ostalaritzako establezimenduak ixtea ezartzen zuenarekin, intzidentzia handia izanez gero. Beste aldetik, hasiera batean, birusari aurre egiteko ezinbestekoak gertatu diren elementuen gabeziari aurre egin behar izan zitzaion: NBEak, arnasgailuak, musukoak eta osasun materiala. Gabezia horiek pixkanaka konpontzen joan ziren, eta testak egiteko gaitasuna handitu egin zen.

Pandemiaren arazo larrienetako bat kolektibo zaugarrienetan izan duen eragin handia izan da, batez ere egoitzetan bizi diren adineko pertsonengan. Pertsona horiek izan dira, hain zuzen ere, txertoa jaso duten lehenak, txertoak eskuragarri egon diren unetik bertatik. Orobat, jarduera ekonomikoari eta enpleguari laguntzeko planak abiarazi behar izan ziren, eta, horretarako, 1.100 milioi euroko bonu jasagarrien bi jaulkipen egin ziren. Hezkuntza sistema pandemiaren lehentasunezko beste jarduera eremuetako bat izan zen, presentzialtasuna aukeratuta, nahiz eta espazio txikietan kutsatzeko arriskua egon. Oro har, emaitza ona eskuratu da, hartutako neurriekin ikasgelen %98 baino gehiago irekita egon baitira etapa guztietan, baita unibertsitatean eta lanbide heziketan ere.

1.2 Munduko ekonomia jardueraren eta euskal ekonomiaren ingurunearen portaera

2020rako hazkunde moderatuko aurreikuspenekin itxi zen 2019. urtea, nazioarteko tentsio geopolitikoek, Brexitari buruz argitu gabeko zalantzek eta neurri protekzionisten bilakaerak eragindako ziurgabetasun handiak baldintzatuta. Zehazki, 2019ko abenduan, Consensus Forecastek aurreikusi zuen munduko ekonomiaren hazkundea %2,5 izango zela 2020an, hots, 2019an lortutakoaren antzeko tasa. Hazkunde hori 2009an munduko jarduerak jasan zuen beherakada handiaz geroztik erregistratutako txikiena izango zen, eta munduko bilakaera ekonomikoaren sendotasunari buruzko ziurgabetasuna sortzen zuen berriz ere.

Hala ere, erakunde eta gobernu bakar batek ere ez zuen aurreikusi Txinako Wuhan hirian antzemandako pneumonia *larri* eta *atipiko*aren agerpena, azkar hedatu zena bost kontinenteetan zehar eta, azkenean, 2020an, osasun krisi global bihurtu zena, mundua astindu zuena, ia planeta osoa bere etxeetan itxi zuena eta gizateria Depresio Handiaren ondorengo krisi ekonomikorik handienara eraman zuena.

Gauzak horrela, 2020. urtea pandemiaren urte gisa, Covid-19arena, mundu osoan 189 milioi kasu baino gehiago eragin dituen eta 4 milioi pertsona baino gehiagoren heriotza ekarri duen Itxialdi Handiarena, gogoratua izango da. Koronabirusak aurrekaririk gabeko etena eragin zuen ekonomia gehienek mekanikan, haren tamaina edo garapen etapa edozein izanda ere, eta hainbat ondorio ekarri zituen, hala nola berrogeialdiak hiri oso batzuetan eta aireko espazioak eta mugak ixtea. Bereziki, hesi horien sorrerak presio handia eragin zuen munduko hornidura kateetan. Hori sakonago sentitu zen elikadurarekin eta medikuntzarekin erlazionatuta dauden funtsezko loturen

kasuan, eta produktu horien munduko banaketa pandemiaren lehen etapei erantzuteko ahaleginen funtsezko gune bihurtu zen.

Munduko ondasunen merkataritza eremuka
5. taula

Urte arteko aldakuntza tasak eta mila milioi AEBetako dolarrak

	Esportazioak				Inportazioak			
	Balioa	Aldakuntza tasak			Balioa	Aldakuntza tasak		
	2020	2018	2019	2020	2020	2018	2019	2020
Mundua	17.582,9	10,2	-2,7	-7,5	17.812,1	10,3	-2,8	-7,6
Ipar Amerika	2.240,0	8,0	-0,6	-12,2	3.215,4	8,4	-1,8	-8,1
AEB	1.431,6	7,6	-1,3	-12,9	2.407,5	8,5	-1,8	-6,2
Erdi eta Hego Amerika	535,8	8,5	-6,3	-10,0	525,3	11,7	-5,9	-14,4
Brasil	209,9	9,9	-5,8	-6,9	166,3	19,7	-2,2	-9,8
Europa	6.525,7	9,6	-2,7	-6,6	6.478,2	9,9	-2,9	-6,6
Europar Batasuna	5.457,8	9,6	-2,8	-6,3	5.135,4	11,4	-3,6	-7,3
EBE (*)	453,6	24,7	-4,3	-19,8	368,3	7,9	5,3	-7,8
Errusia	331,7	25,8	-5,4	-21,0	239,7	4,4	2,3	-5,8
Africa	375,3	16,0	-5,5	-20,3	510,6	12,6	-0,1	-12,8
Ekialde Hurbila	772,5	24,8	-8,8	-27,9	647,2	1,9	-0,5	-13,5
Asia	6.680,0	8,2	-1,9	-1,4	6.067,0	12,5	-3,8	-6,7
Txina	2.591,1	9,9	0,5	3,7	2.055,8	15,8	-2,7	-1,1
Japonia	641,4	5,7	-4,4	-9,1	634,5	11,4	-3,7	-12,0
India	276,2	8,5	-0,1	-14,8	371,9	14,3	-5,5	-23,5

(*) Estatu Burujabeen Erkidegoa.

Iturria: Munduko Merkataritza Antolakundea (MMA) eta UNTAC.

Eusteko ahaleginak martxoaren bigarren hamabostaldian jarri ziren martxan, eta herrialde gehienetan zorrotasunez areagotu ziren apirila eta maiatza bitartean, gizarte urruntzeko neurri gogorak ezarri zirenean eta funtsezkoa ez zen jarduera guztiak itxi zirenean. Horren ondorioz, merkantzien munduko esportazioak, dolarretan neurtuta, %21,4 jaitسي ziren 2020ko bigarren hiruhilekoan.

2020ko bigarren seihilekoan, kutsatze tasak jaitsi ahala, konfinamenduak eta murrizketak lasaitu egin ziren, eta horri esker, salgaien merkataritza suspertu egin zen, eta urteko azken hiruhilekoan tasa positiboak berreskuratu ziren. Hala eta guztiz ere, munduko esportazioek %7,5 egin zuten behera 2020. urtean, eta etengabeko uzkurduren bigarren urtea kateatu zuten. Dena dela, emaitza espero baino hobea izan zen, zeren eta aurreikuspenen arabera, munduko esportazioek gutxienez %9,2 egingo baitzuten behera. Uzkurdua txikiago hori gobernu askok hartutako moneta eta zerga politika sendoen ondorioz gertatu zen; politika horiek munduko eskariaren beherakada handiagoa saihesten lagundu zuten, eta, ondorioz, baita nazioarteko merkataritzaren uzkurtze biziagoa ere. 2008-2009ko munduko finantza krisian ez bezala, oraingoan ezarritako neurriek irismen eta estaldura geografiko askoz ere handiagoa izan zuten; beraz, beherakadak larriak izan arren, uzkurdua txikiagoa izan zen (2009ko bigarren hiruhilekoan munduko esportazioak dolarretan %32,8 jaitsi ziren) eta bizkorrago suspertu ziren.

Pandemiak dolarretan kalkulaturako esportazioetan izan zuen eragina ezberdina izan zen eskualde batetik bestera, nahiz eta guztiek beherakada nabarmenak izan zituzten bai esportazioetan bai inportazioetan. Asia izan zen kalte gutxien jaso zuena, esportazioek %1,4 soilik egin baitzuten behera. Izan ere, bere herrialde nagusietan salmenten beherakada handia izan arren, Txinan pandemiaren kudeaketa eraginkorrak moteltze ekonomikoaren irismena mugatu zuen eta kanpokoekin merkataritzan jarraitzea ahalbidetu zion. Zehazki, Txinak %3,7 handitu zituen esportazioak 2020an, 2019ko %0,5 baino askoz gehiago. Osasun materialaren salmentak azaltzen du igoera horren zati bat, Asiako erraldoiak merkatu kuotaren %14,7 bereganatu baitu maila globalean. Osasun krisiaren epizentroa izan bazen ere, Txinak abantaila nabarmena hartu zuen gainerako ekonomia nagusien aurrean, ez baitzuten lortu nahi zuten V itxurako susperraldia.

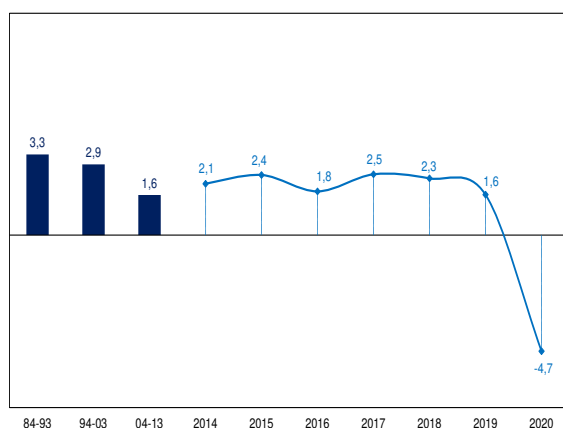
Ekialde Ertaina beste muturrean kokatu zen, bere esportazioak dolarretan %28 inguru erori zirelarik. Birusari eusteko ahalegin globalek, garraioa eta mugaz gairako bidaiak zorrotz murriztea eta, kasu batzuetan, debekatzea barne, azkenean petrolioaren eskaria nabarmen murriztea ekarri zuten. Eskariaren beherakada horrek, Errusia eta Saudi Arabiaren artean urtearen lehen erdian izandako prezioen gerra batek areagotuta, petrolioaren prezioa urteko irekiera-balioetatik (69 dolar upel bakoitzeko) apirilaren amaieran 6 dolarretara jaitea eragin zuen. Geroago, prezioak goranzko norabidea hartu zuen berrir, baina, hala eta guztiz ere, batez beste, petrolioaren prezioa %35 baino gehiago jaitsi zen 2020an. Baliabide naturaletan aberatsak diren gainerako eskualdeek ere beherakada handiak ezagutu zituzten. Zehazki, Afrikako esportazioak %20,3 jaitsi ziren eta Erdialdeko Amerikakoak eta Hegoaldekoak, berriz, %10. Azkenik, salmenten beherakada %6,6ra mugatu zuen Europak.

Pandemiaren eragina ez zen mugatu nazioarteko merkataritzara. 2020ko Itxialdi Handia historiako krisirik handienetako bat izan zen, planeta osoko ordena sozial eta ekonomikoa asaldatu zuena abiadura bizian eta orain arte bizi ez den eskalan. Ekonomia guztietara hedatu zen, nahiz eta osasun-shocka kudeatzeko moduaren, barne asaldura ekonomikoen, kanpo eskariaren erorketaren, kapital fluxuen norabide aldaketaren eta lehengaien prezioen kolapsoaren arabera eragin handiagoa edo txikiagoa izan zuen. Nolanahi ere, horietan guztietan erabakigarria izan zen gobernuaren eta banku zentralen jarduna, neurri eta ekintza ugariarekin babestu baitzuten jardura ekonomikoa eta gainbehera are handiagoa izatea saihestu baitzuten.

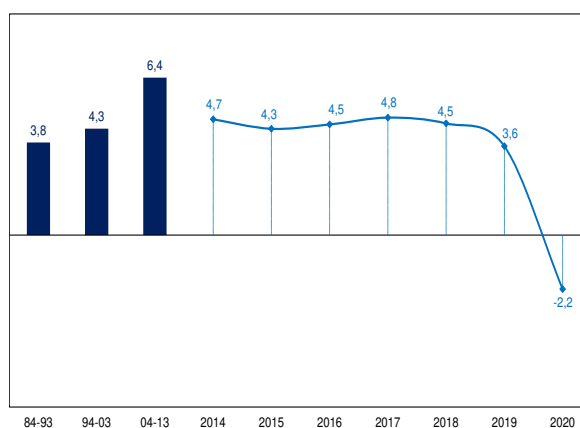
Latinoamerika izan zen Covid-19ak gehien kolpatu zuen eskualdea. Bere BPGa $-7,0\%$ jaitsi zen, 2008ko krisian izandako $2,0\%$ beherakadaren oso azpitik. Osasun krisiak kostu ekonomiko eta sozial izugarriak izan ditu, zeren eta zenbait urtez jardura ahula (2019an, eremuaren hazkundera $0,2\%$ mugatu zen) izan ondoren iritsi zen, batez besteko hazkunde txikia izan zuen ($0,6\%$ 2014 eta 2019 artean), eta 2019ko amaieran herrialde batzuk astindu zituen gizarte asaldurako aldi baten ondoren. Izan ere, eskualdeko herrialde nagusietako batzuek moteltzea izan zuten 2019an, eta, Argentina bezala, atzeraldi handi batean murgilduta zeuden.

Barne produktu gordina. Urte arteko aldakuntza tasak 4. irudia

Ekonomia aurreratuetak

Garatu gabeak

Iturria : NDF.

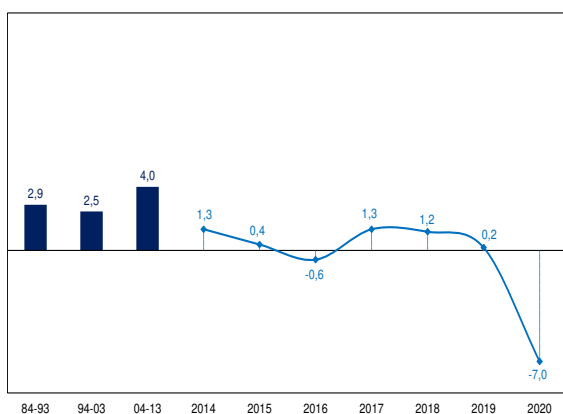
Eremuko herrialde nagusien bilakaera antzekoa izan zen. Sektoreka, industria izan zen 2020an krisiak gehien kaltetu zuena. Beherakada horren arrazoia, neurri handi batean, apirilean eta maiatzean lantegiak itxi izana da, funtsezkotzat jotzen direnak izan ezik, eta kanpoko eskari bat poliki-poliki suspertuz joan zena. Industriaren atzetik zerbitzuen sektorea kokatu zen. Merkataritzak eta ostalaritzak bezero kopurua eta ordutegia murriztu behar izan zituzten, eta turismoa, hego ekialdean oso garrantzitsua baita, amildu egin zen aireko bidaiarien etorreraren murrizketen ondorioz. Lehen sektorea izan zen murriztu ez zen jarduera bakarra. Herrialde guztiek behera egin zuten urteko bigarren laurdenean, eta gero pixka bat gora egin zuten, nahiz eta guztiek tasa negatiboetan amaitu zuten urtea. Hain zuzen ere, Argentinako jarduera ekonomikoak hirugarren beherakada izan zuen jarraian, eta %10,0 egin zuen behera, 2002tik (-%10,9) izandako beherakada handiena baita. Mexiko, berriz, %8,2 erori zen eta bi urtez jarraian uzkuritu zen. Arestian aipatutako faktoreak alde batera utzita, Mexikoko ekonomian eragin berezia izan zuen urtariletik urrira bitartean petrolioaren sarreraren %42,9ko beherakadak. Brasilen BPGa %4,1 murriztu zen, Venezuelan %30,0 egin zuen behera, eta Perun, berriz, -%11,1.

Aldiz, Asia izan zen gutxien kaltetutako eremua, hango jarduera ekonomikoa %1,0 bakarrik murriztu baitzen. Txina, pandemia horren guztiaren epizentroa, izan zen Covid-19aren ondorio kaltegarriei ondoen eutsi zien herrialdea, 2020an bertako barne produktu gordina %2,3 hazi baitzen. Txinako Gobernuak 2020ko urtarilaren amaieran hartu zituen euste neurri sendoei esker, Asiako erraldoian kutsatze berrien kopurua nabarmen jaitsi zen, eta, otsailaren amaieran, enpresen %80 martxan jarri ziren berriro. Izan ere, agintariak kontuan hartu zuten, neurri handi batean, herrialdearen ekoizpen ahalmena geldiarazten zuena eskaintzaren aldetiko krisi bat zela, eta, beraz, krisi horrek gehien kaltetutako sektoreetan izan zitzakeen ondorio disruptiboak arintzea izan zuten helburu, epe laburrean jarduera nabarmen jaistea nekez saihestuko zuen eskala handiko estimulu bat abiarazi beharrean. Erabaki horri esker, pandemiak geldiarazi zituen herrialde askori ondasunak hornitzeko industriaren ekoizpena handitu zen, eta, horren ondorioz, esportazioek bultzada handia ezagutu zuten.

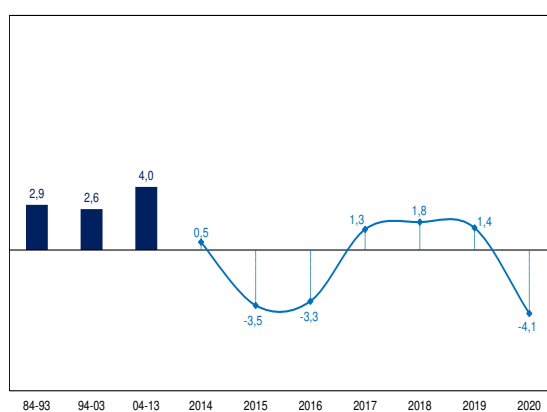
Indian, pandemiak kontroletik kanpo jarraitzen du gaur egun ere, eta kutsatzeak egunez egun gero eta gehiago dira. Kontsumoaren eta inbertsioaren apaltzeak, oraindik kontrolatu ez duten osasun alorreko krisi baten aurreko etengabeko murrizketen ondorioz, BPGa -%8,0ra hondoratu zuen 2020an, 40 urtean jaso duen lehen uzkurdura. Iazko laugarren hiruhilekoan emaitza positiboa lortu zuten arren (%0,1), ez dirudi osasun egoera zoritarrekoak jarraitutasun hori bermatzen duenik 2021eko lehen hilabeteetan.

Herrialde garatu gabeen BPGa. Urte arteko aldakuntza tasak
5. irudia

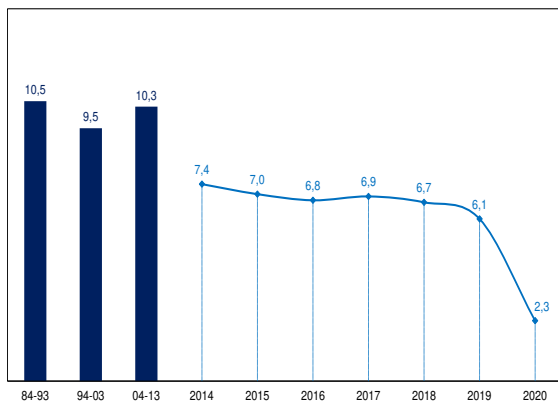
Amerika Latinoa

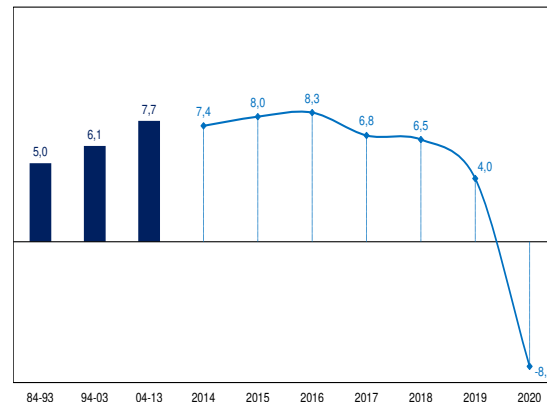
Brasil

Txina

India

Iturria: NDF.

Japoniari dagokionez, herrialde horrek 2020an jarduera %4,8 jaitsi zuen, 1955. urtean hasi zen serie historikoko bigarren beherakadarik handiena baita. Beherakada hori 2009an finantza krisiak eragindako %5,7ko hondoratzeak soilik gainditu zuen. Eredu bera erakutsi zuen: kontsumo pribatuaren murrizketa handia (-%6,3), Japoniako hazkundearen zutabe nagusia baita, esportazioen beherakadarekin batera (-%12,5). Kontrakzio garrantzitsu horiek Japoniako gobernuak sustatutako estimulu programa anbizio handikoa gorabehera erregistratu ziren. Egitasmo hori hiru errondatan

banatu zen eta, oraingoz, 308 bilioi yen (2,4 bilioi euro) dira, hau da, bertako BPGaren %60. Langabezia kontrolpean mantentzea zen lehentasunetako bat, eta hala izan da. 2020an, langabezia tasak lau hamarren baino ez zuen gora egin 2019ko datuekin alderatuta eta %2,8an kokatu zen, ekonomia aurreratuen artean txikiena delarik.

Gainerako ekonomia aurreratuen bilakaera antzekoa izan zen. Kontsumo pribatuak, inbertsio pribatuak eta esportazioek behera egin zuten, eta nahiz eta gobernu guztiek gastu publiko handia egin zuten ekoizpen sistemei eusteko, gizarte kostuak murrizteko eta BPGaren beherakada arintzeko, azken hori nabarmen murriztu zen. Hala eta guztiz ere, bilakaera heterogeneoa izan da herrialdeen eta arloen artean, eragin epidemiologiko desberdinagatik, politika publikoen (sanataria eta ekonomikoa) erantzunagatik eta ekonomia bakoitzaren ekoizpen egituragatik, batez ere, gizarte elkarreraginaren eragin handiena duten sektoreen pisuari dagokionez. Hala izanda, BPGaren beherakada %3,5 izan zen AEBetan, %6,6, berriz, eurogunean eta %9,9 Erresuma Batuan.

Euroaren eremua %6,6 uzkurdu zen. 2008-2009ko finantza krisi globalarekin eta 2011-2012ko euroguneko zor subiranoaren krisiarekin alderatuta, pandemia eragin zuen atzeraldia biziagoa izan zen hasierako faseetan, eta susperraldirako seinale eta igurikimen sendoak hauteman ziren beste krisialdietan baino lehenago. Krisiaren izaera exogenoak eragin zuen hori, bai eta Europako Banku Zentralak (EBZ) moneta eta zerga politikarako hartutako neurri egoki eta irmoek ere. Neurri horiek erabakigarriak izan ziren baldintza onuragarriak eusteko eta eskualdearen zatiketa saihesteko. Estatu mailan ere erantzuna azkarra izan zen. Gobernuak, osasun sistemari baliabide gehiago emateaz gain, neurri sorta bat jarri zuten abian, lan errentak babesteko, familia ahulenei laguntzeko eta enpresak likideziaz hornitzeko.

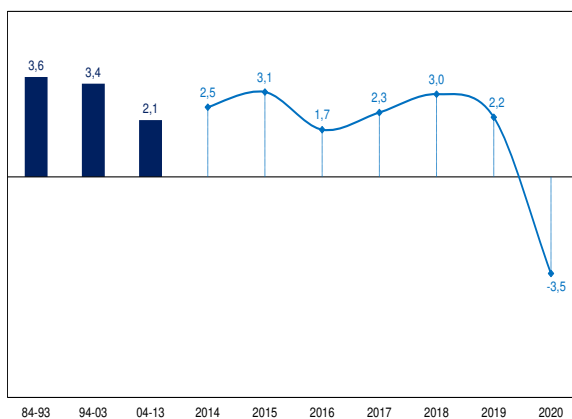
Hala ere, egindako ahalegin guztiak eta ezarritako neurri guztiak gorabehera, Espainian jarduera ekonomikoa %10,8 jaitsi zen, Italian %8,9, Frantzia %8,1 eta Alemanian %4,9. Alemaniako ekonomiaren uzkurdura txikiagoarekin alderatuta, lehen hiruretan izan den beherakadarik handiena herrialde horietan pandemiaren bilakaera kaskarragoa izan delako gertatu da, eta, horren ondorioz, euste neurri larriagoak ezarri direlako.

Jarduera ekonomikoaren uzkurtze azkar eta biziarekin alderatuta (%15aren ingurukoa 2020. urteko lehen seihilekoan), enpleguaren beherakada txikiagoa izan zen, baina, hala eta guztiz ere, baita garrantzitsua ere. Zehazkiago adierazita, Euroguneko enplegua, gutxi gorabehera, 4 milioi pertsonatan murriztu zen aldi horretan, eta, beraz, 2018a baino lehenagoko mailetan kokatu zen berriro. 2020. urtearen amaierarako, kopuru hori erdira murriztu zen, 2,1 milioi pertsona baino

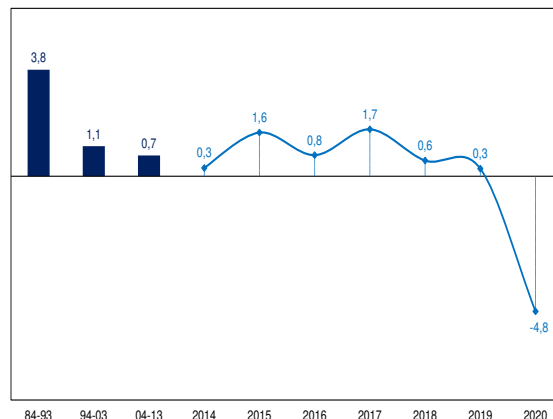
zertxobait gehiagora, 2,5 milioira Europar Batasunaren kasuan. Bi kasuetan, enpleguaren galerak ez ziren oso handiak izan, euroguneko herrialdeek hartutako babes publikoko neurriei esker, kaleratzeak mugatzen lagundu baitzuten.

Ekonomia aurreratuen BPGa. Urte arteko aldakuntza tasak
6. irudia

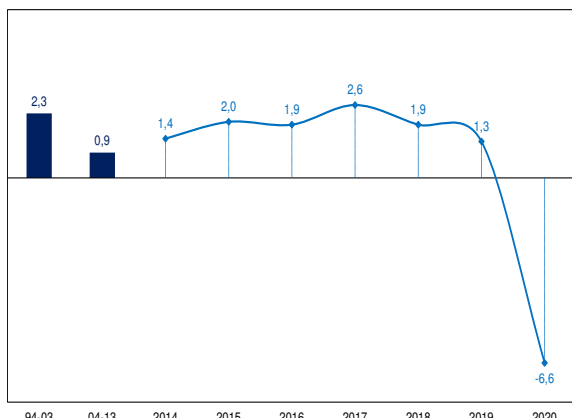
AEB

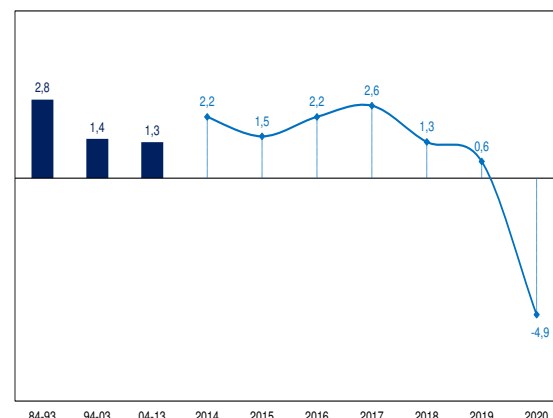
Japonia

Eurogunea

Alemania

Iturria: NDF eta Eurostat.

Aurreko krisi ekonomiko eta finantzarioekin alderatuz gero, eremuko gobernuek langile gehiago sartu dituzte orain enplegua mantentzeko programetan, eta horrek nabarmen lagundu zuen kaleratzeak geldiarazten, langile bakoitzaren eta enpresa bakoitzaren giza kapital espezifiko babesten lagunduz. Abian jarritako mekanismo nagusietako bat aldi baterako enplegu erregulazioko espedienteak (ABEE) edo antzekoak izan ziren. Horrelako figurak lehenik ere bazeuden ordenamendu juridiko gehienetan, Espainiakoan barne, baina larritasun handiko kausetarako baino ez ziren erabiltzen, oro har, ezbehar handiekin (suteak, adibidez) edo hondamendi naturalekin (uholdeak edo lurrikarak) lotuta.

Horiek horrela, Alemaniak, Espainiak, Frantziak, Italiak, Herbehereek eta Erresuma Batuak aldi baterako langabezia sistemak indartu zituzten ABEEen bidez. Izan ere, Bloombergen ikerketa baten arabera, sei herrialde horien artean koronabirusak 40 milioi langilek baino gehiagok ABEE baten eraginpean egotera behartu ditu. Eta, are gehiago, uneren batean aldi baterako lanik gabe geratu ziren langile guztiak azkenean langabezian geratu izan balira, Alemaniako, Frantziako eta Italiako langabezia-tasa %42,0ra iritsi zitekeela uste du agentzia ekonomiko horrek, eta zifra hori %53,1era igoko litzateke Espainiaren kasuan. Hala eta guztiz ere, ABEEen ezarpena eraginkorra izan da eta langabezia tasak maila apalagoetan mantendu ditu. Izan ere, 2020an, euroguneko langabezia tasa %8,2 izan zen, 2019ko erregistrotik 1,1 puntu gorago bakarrik, eta, ondorioz, 2020an, 2019ko datuekin alderatuta, 1,8 milioi langabe gehiago zenbatu ziren. Horietatik %32,3 Italiako langabetuak dira, eta %23,1 Espainiakoak.

Azkenik, prezioen hazkundea %0,3 izan zen 2020an, batez beste, eurogunean, nahiz eta abuztua eta abendua bitartean tasa negatiboetan kokatu zen. Are gehiago, eremua osatzen duten 19 herrialdeetatik 12tan prezioek behera egin zuten 2020an. Jaitsiera horrek, funtsean, energiaren prezioen aldakuntza tasaren ekarpen txikiagoa eta turismoarekin zein bidaiarekin lotutako zerbitzuen prezioen beherakada (bereziki, garraioa eta ostalaritza) islatu zituen, horiek izan baitziren krisiak gehien kaltetu zituenak.

Urtarrilaren 31n Erresuma Batua Europar Batasunetik atera zen, eta abenduaren 31n sinatutako Merkataritza eta Lankidetzako Akordioarekin amaitu zen. Era berean, urte amaieran presidentetzarako hauteskundeak egin ziren AEBetan, baina polemika handia sortu zen Joe Bidenek Donald Trumpen aurrean lortutako garaipenaren aurrean, azken horrek onartu nahi izan ez zuena. Horri guztiari pandemia baten bilakaerak eragindako ziurgabetasuna gehitu behar zaio; izan ere, ekonomia pandemiaren aurreko mailetara azkar itzuliko zen V moduko susperraldiaren itxaropena desagertu egin zen, jarduera ekonomikoaren funtzionamendu normala eragozten zuten agerraldi berriak sortu ahala.

Ekonomiaren aldagai nagusiak
6. taula

Urte arteko aldakuntza tasak

	BPG erreala		Inflazioa		Langabezia tasa	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Mundua	2,8	-3,3	3,5	3,2	--	--
Ekonomia garatuak	1,6	-4,7	1,4	0,7	4,8	6,6
AEB	2,2	-3,5	1,8	1,2	3,7	8,1
Japonia	0,3	-4,8	0,5	-0,0	2,4	2,8
Europar Batasuna	1,7	-6,1	1,4	0,7		
Alemania	0,6	-4,9	1,4	0,4	3,2	4,2
Frantzia	1,5	-8,2	1,3	0,5	8,5	8,2
Erresuma Batua	1,4	-9,9	1,8	0,9	3,8	4,5
Italia	0,3	-8,9	0,6	-0,1	9,9	9,1
Espainia	2,0	-10,8	0,7	-0,3	14,1	15,5
Garapen bidean daudenak	3,6	-2,2	5,1	5,1	--	--
Asia	5,3	-1,0	3,3	3,1	--	--
Amerika Latinoa	0,2	-7,0	7,7	6,4	--	--
Ekialdeko Europa	2,4	-2,0	6,6	5,4	--	--

Iturria: NDF.

Aurreko guztiaren ondorioz, 2020an, munduko BPG %3,3 gutxitu zen, Nazioarteko Diru Funtsaren kalkuluen arabera, eta, krisi horrek jatorria ekonomian izan ez bazuen ere, Depresio Handiaz geroztik (1929an hasi zen) izan den krisi ekonomiko handiena izan da. Analistek espero dute pandemia inflexio puntura iristea 2021ean, eta susperraldiaren sendotasuna baldintzatzea, batez ere txertaketa prozesuaren abiaduraren eta eraginkortasunaren arabera. Hala eta guztiz ere, 2021erako munduko hazkundearen iragarpenak ziurgabetasun handia izaten jarraitzen du, eta %5 eta %7 artean kokatuko dela uste da, nahiz eta herrialde gehienek gutxienez 2022ra arte itxaron beharko duten pandemiaren aurreko jardura mailak berreskuratu ahal izateko.

1.3 Krisiaren eragina Euskadin

Sei urteko dinamismo ekonomikoaren ondoren, 2020an EAEko ekonomia krisi sakon batean murgilduta egon zen, hasieran aurreikusitakoa baino larriagoa izan zena, eta historian aurrekaririk

gabeko atzeraldia pairatu zuen. EAEko ekonomiaren bilakaerak beherakada libreko profila erakutsi zuen, batez ere urteko bigarren hiruhilekoan jarduera eta mugikortasuna gehien murriztu ziren hilabeteetan. Hurrengo hilabeteetako joera zalantzazko aurrerapena izan zen murrizketak malgutzeko aldien eta jarduera mugatzeko aldien artean, irizpide aldaketa horiek guztiak pandemiaren olatu berriekin bat etorri zirela. Horrela, urte osorako kalkulatu den urte arteko batez besteko tasaren beherakada %9,5 izan zen, EAEko estatistika ofizialetan inoiz zenbatetsi den beherakadarik handiena. Termino nominaletan, jaitsiera -%9,6ra iritsi zen, eta deflatoarea -% 0,1ean kokatu zen.

Lehen arloko adierazle nagusiak
7. taula

Urte arteko aldakuntza tasak

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
BEG bolumeneko indizea	13,1	1,0	10,1	1,7	3,2	-9,3
BEG uneko prezioak	3,9	4,2	25,2	-4,9	-3,1	-14,2
Deflatoarea	-8,1	3,2	13,7	-6,5	-6,1	-5,4
Enplegua	-1,0	0,7	0,1	2,1	-1,9	-2,5
Produktibitatea	14,3	0,2	10,0	-0,4	5,2	-7,0

Iturria: Eustat.

Eskaintzaren ikuspegitik, ekoizpen sektore guztien hazkunde negatiboak nabarmendu behar dira, inolako salbuespenik gabe. Jarduera adar guztietan erregistratutako uzkurdurak EAEko barne produktu gordinaren profila beheratu zuen. Lehen sektoreak -%9,3ko batez besteko aldakuntza tasa batekin amaitu zuen 2020. urtea, eta balio hori, ohiko portaera gorabeheratsuen barruan, ez zen serie historikoaren minimo historikoa izan. Industriari dagokionez, -%11,8ko beherakada batekin, krisi ekonomikoa gogorren pairatu zuen sektoreetako bat izan zen. Barne eta kanpo eskariaren okertze handiak sektorea 2009ko krisian zenbatutakoetatik gertu hondoratzea eragin zuen. Bestalde, eraikuntzan eskuratutako hazkunde tasak jarduera etetearen eta ekonomiaren bilakaera orokorraren inguruan sortutako ziurgabetasunaren ondorio saihestezinak ere adierazten ditu. Hala eta guztiz ere, Covid-19ak eragindako krisiak gehien kaltetu zuen sektorea zerbitzu pribatuen adarra izan zen, batez ere interakzio sozial handiagoa behar duten eta pandemiaren aurkako borrokan ezarritako murrizketek gehien kaltetu zituzten jarduerak. Hirugarren sektorearen

beherakada, batez beste, %8,5ekoa izan zen. EAEko balio erantsiaren bilakaerari ekarpen positiboa egin zion azpikategoria bakarria salmentara bideratuta ez zeuden zerbitzuena izan zen.

Nekazaritza eta arrantzako sektorearen balio erantsi gordinak %14,2ko atzerakada izan zuen 2020an termino nominaletan: %9,3ko beherakada bolumenari dagokionez eta %5,4ko jaitsiera, berriz, prezioen aldakuntzari dagokionez.

EAEko industriaren BEGaren bilakaera
8. taula

Urte arteko aldakuntza tasak

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
BEG bolumeneko indizea	3,1	4,2	2,5	2,0	1,3	-11,8
BEG uneko prezioetan	4,4	4,0	2,8	3,9	2,2	-13,4
Deflatorea	1,3	-0,2	0,3	1,9	0,9	-1,8
Enplegua	1,3	1,9	2,9	1,7	0,9	-10,0
Produktibitatea	1,7	2,3	-0,4	0,3	0,4	-2,0
Industria produkzioaren indizea	3,3	3,1	5,8	2,2	1,6	-13,3
Industria jarduera indizea	-3,5	-4,8	-3,7	-6,9	-7,1	-19,5

Iturria: Eustat eta Industria, Merkataritza eta Turismo Ministerioa.

2020. urtean, Euskadiko industriaren balio erantsiak %11,8ko urte arteko jaitsiera izan zuen, eta tasa horrek erakusten du bigarren sektorearen narriadura sakona aurreko aldiekin alderatuta. Beherakada horren arrazoiak izan ziren, alde batetik, pandemiaren mundu mailako ondorio hertsatzaileak, EAEko esportazioen helmuga diren ekonomien atzeraldiko ingurune batean, eta, bestetik, barne eskariaren beraren ahulezia handia. Termino nominaletan, industriaren aldakuntza tasa -%13,4an kokatu zen, eta horrela deflatorea %1,8 jaitsi zen.

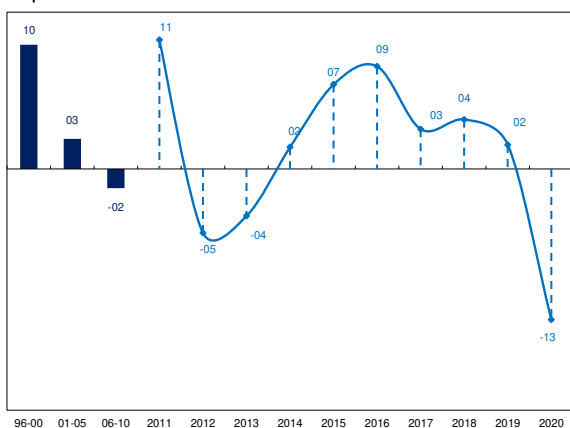
Industriak 2020an izan duen balio erantsiaren hiruhileko seriea aztertzean, hautematen da osagai horrek atzeraldi sakoneko profila izan zuela iazko bigarren hiruhilekoan, eta gorakada oso txikia lortu zuela bigarren seihilekoan. Portaera eredu bera erregistratu zuen EAEko industria produkzioaren indizeak ere. Hain zuzen ere, IPIaren hazkundeaz Eustatek zenbatetsi dituen datuak bi digituko tasa negatiboetan kokatu ziren batez beste 2020an zehar.

EAEko industria ekoizpenaren bilakaera ondasunen helburu ekonomikoaren arabera.

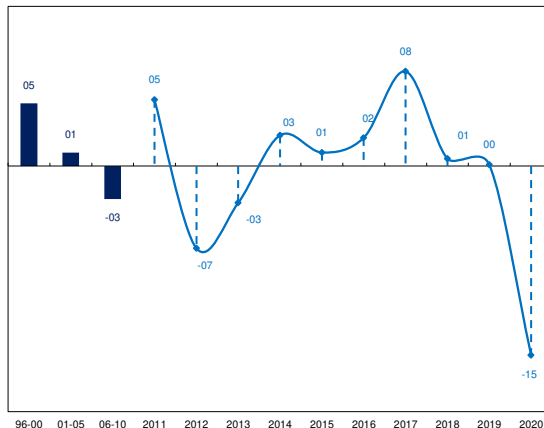
Urte arteko aldakuntza tasak

7. irudia

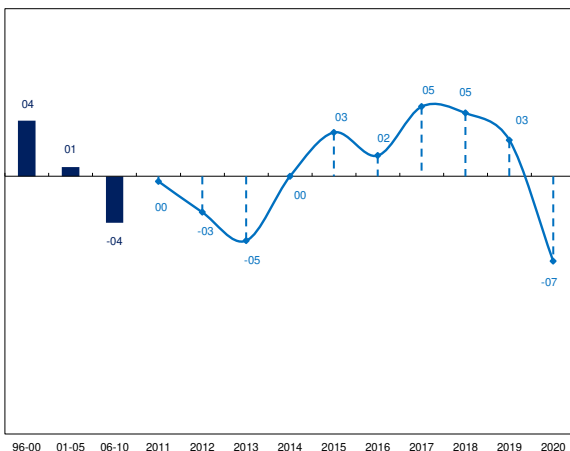
Ekipamendurako ondasunak

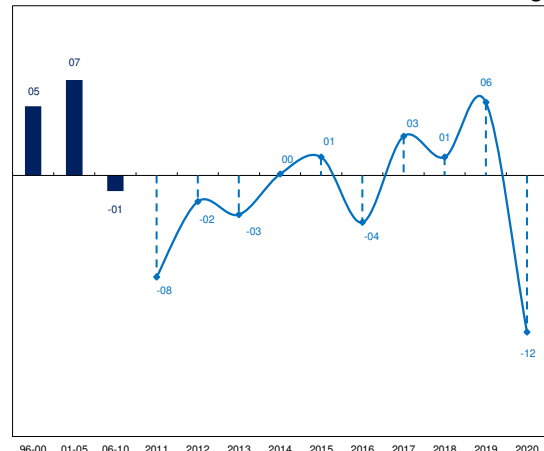
Bitarteko ondasunak

Kontsumoko ondasunak

Energia

Iturria: Ekonomia eta Plangintza Zuzendaritzak egina, Eustaten datuetan oinarrituta.

Ondasunen erabilera ekonomikoaren arabera, EAEko IPI indizearen portaera homogeneoa izan zen 2020an, eta uzkurdua ekonomikoak intentsitate handiz eragin zien kategoria guztiei. Bereziki dramatikoak izan zen bitarteko ondasunen ekoizpenaren egoera, ekipamendurako ondasunena, kontsumo iraunkorreko ondasunena eta energiarena, %12tik gorako beherakadak izan zituztelako. Bestalde, kontsumo iragankorreko ondasunen ekoizpenak ere

okerrera egin zuen, urteko batez bestekoaren %5,0 inguruko tasa negatiboekin. Industria adarren bilakaera aztertuta, Eustatek 16 jarduera azpisektoreen industria produkzioaren indizeari buruz argitaratutako datuek erakusten dute 2020an adar guztiek kontrakzioak izan zituztela ekoizpenean, erauzketa industrien eta farmazia produktuen azpisektoreetako jarduerak izan ezik. Azken industria adar hori, batez beste, %10,1 hazi zen urtean.

Industria, Merkataritza eta Turismo Ministerioak enpresen iritziei buruz egindako inkestako datuek industria sektoreko enpresaburuen aurreikuspen negatiboak islatu zituzten. Hala, industria giroaren indizeak (-19,5) eta eskaera zorroaren aldagaiak (-42,5) gutxieneko mailak ezarri zituzten beren serie historikoan 2020an zehar.

Eraikuntza arloaren adierazle nagusiak
9. taula

Urte arteko aldakuntza tasak

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
BEG bolumeneko indizea	1,1	0,2	1,6	4,0	3,4	-9,5
BEG uneko prezioak	1,2	0,6	2,4	5,9	4,8	-9,0
Deflatorea	0,1	0,4	0,8	1,8	1,4	0,6
Enplegua	2,2	0,3	-0,1	3,7	3,0	-6,5
Produktibitatea	-1,0	-0,1	1,7	0,3	0,4	-3,2
Higiezin transakzioak	21,1	12,2	11,6	10,8	2,1	-12,5
Prezioa €/m ²	1,0	2,6	5,2	5,4	4,3	2,3
Hasitako etxebizitzak	-16,9	77,2	-74,6	57,6	-0,1	-31,4
Amaitutako etxebizitzak	15,4	-37,4	8,7	17,4	7,5	-16,9
Bisatuak. Etxebizitzen kopurua	40,1	-14,0	20,2	11,6	2,1	10,2
Eraikuntzaren kointura indizea	-0,1	1,3	5,4	12,3	8,7	-7,8

Iturria: Eustat, INE eta Garraio, Mugikortasun eta Hiri Agenda Ministerioa.

Sektorearen beherakada seinalatzen duen beste adierazle bat enpleguaren aldagaia da. Hain zuzen ere, Eustatek argitaratu dituen kontu ekonomikoetako datuek urtetik urterako aldakuntza tasa negatiboa ezarri zuten, -% 10,0koa, hau da, 2020an zehar lanaldi osoko ia 21.000 lanpostu suntsitu ziren.

EAEko eraikuntzaren sektorea nabarmen uzkurtu zen 2020. urtean, eta %9,5eko hazkunde negatiboa eskuratu zuen. Sektorearen azpikategoriak aztertzeke orduan, beherakadaren profil bera hautematen da. Zehatzago adierazita, Eustatek argitaratutako eraikuntzaren koiunturako indizearen arabera, 2020an eraikinen azpisektorearen uzkurtzea -%8,1ekoa izan zen, eta obra zibilarena, berriz, -%6,1ekoa. Adierazle guztiek beheranzko profil bera adierazten dute urtean zehar. Deigarria da etxebizitza berriak eraikitzeke bisatuak aldagaiaren batez besteko hazkunde positiboa. Hala ere, adierazle hori nabarmen negatiboa izan zen urteke lehen seihilekoan eta nabarmen hazi zen 2020ko bigarren erdian.

Lan merkatuaren ikuspegitik, 2020an eraikuntza sektoreko jardueran bizi zen jaitsierak lanaldi osoko ia 4.000 lanpostu baliokide galtzea ekarri zuen berekin. Horrek esan nahi du -%6,5eko aldakuntza tasa jaso zuela.

Zerbitzu arloaren adierazle nagusiak
10. taula

Urte arteko aldakuntza tasak

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
BEG bolumenen indizea	3,5	2,8	2,9	3,1	2,5	-8,5
BEG uneko prezioak	3,7	3,6	3,8	4,2	3,6	-8,0
Deflatorea	0,2	0,8	0,9	1,1	1,1	0,5
Enplegua	2,4	2,5	2,1	2,3	1,6	-7,8
Produktibitatea	1,1	0,3	0,8	0,8	0,9	-0,8
Bidaiaien gaudiak	8,2	8,9	2,6	7,2	3,7	-61,5
Batez besteko egonaldia (egunak)	1,91	1,94	1,92	1,95	1,95	2,69
Plazen betetze maila (ehunekoa)	49,8	53,0	54,2	56,2	56,7	30,8
Zerbitzuen koiuntura indizea	3,1	3,7	3,0	1,1	0,6	-16,7

Iturria: Eustat.

Euskadiko zerbitzuen sektoreak beherakada handia nozitu zuen, -%8,5era arte, 2020. urtean. Azpisektoreen arabera aztertuz gero, beherakada handiena merkatuko zerbitzuek izan zuten (merkataritza, ostalaritza eta garraioa), -%12,3ko aldakuntza tasa batekin, pandemia ez hedatzeko neurri murriztaileek eraginda, batez ere mugikortasunarekin eta gizarte interakzioarekin lotutako adarrei eragiten baitzieten. Merkatuko gainerako zerbitzuak ere -%11ko tasara iritsi ziren. Bestalde,

salmentara bideratuta ez dauden eta administrazio publikoei, hezkuntzari, osasunari eta gizarte zerbitzuei lotuta dauden zerbitzuak batez beste %1,0 hazi ziren 2020an, sektore publikoaren hedapen portaera antiziklikoa islatuz.

Hirugarren adarraren narriadura EAEko kontu ekonomikoetatik ateratako balio erantsiaren datuetan ez ezik, 2020. urterako sektoreari buruzko adierazle ekonomikoetan ere islatuta geratu zen. Merkataritzako azpisektoreari dagokionez, Eustatek argitaratzen duen zerbitzuen indize koiunturalak (ZKI) nabarmen egin zuen behera handizkako eta txikizkako merkataritzan. Bi taldeetan, salbuespena elikadurakoak ez diren produktuen salmenta (handizkako merkataritza) eta elikagaiak (txikizkako merkataritza) izan ziren; kategoría horiek hazkunde tasa positiboak lortu zituzten 2020ko batez bestekoan.

Zerbitzuen BEGaren bilakaera azpisektoreka. Bolumenaren indize kateatua

11. taula

Urte arteko aldakuntza tasak

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Zerbitzuak guztira	3,5	2,8	2,9	3,1	2,5	-8,5
Merkataritza, ostalaritza eta garraioa	5,0	3,6	4,1	4,3	2,6	-12,3
AA. PP., hezkuntza, osasuna eta gizarte zerbitzuak	1,5	2,4	2,2	1,8	2,3	1,0
Gainontzeko zerbitzuak	3,6	2,5	2,6	3,0	2,5	-11,0

Iturria: Eustat.

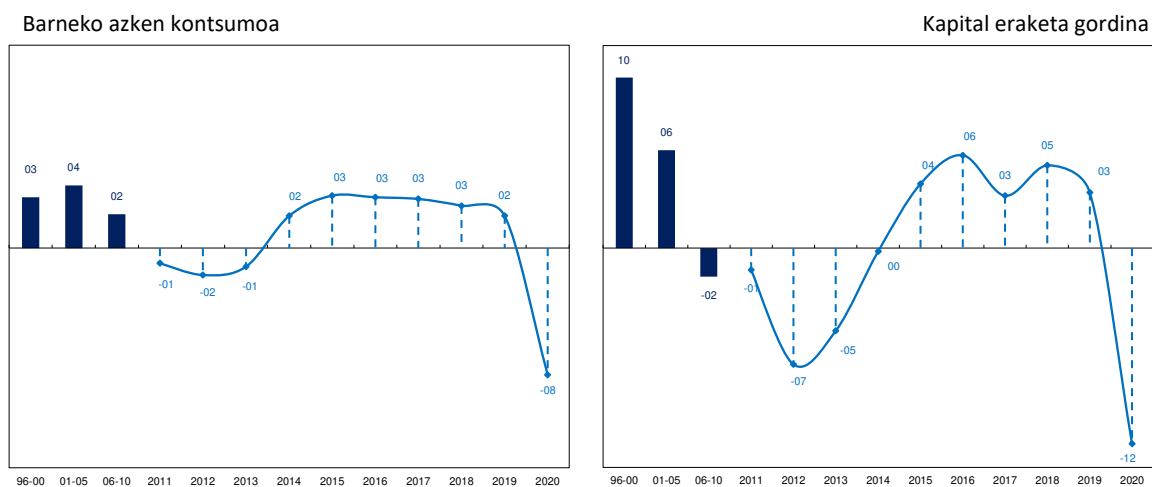
Turismoaren sektoreari dagokionez, Eustatek argitaratzen duen turismoko establezimendu hartzaileei buruzko inkestak erakusten du adar horrek dinamismo galera handia izan zuela 2020an. Zehazki, gaudien kopurua eta okupazio maila nabarmen jaitsi ziren urteko batez bestekoan, nahiz eta beherakada bereziki handia izan zen iazko lehen seihilekoan eta Estatutik kanpoko turisten kasuan. Sektore hori pandemiak eta horri eusteko ezarri ziren neurriek gehien erasandako jardueretako bat da.

Ilido beretik eta aurrekoari oso lotuta, garraioaren azpisektorea dago. EAEko aireportuetako mugimenduei buruz Hegazkigintza Zibileko Zuzendaritza Nagusiak emandako datuek erakusten dutenez, 2020an nabarmen egin zuen okerrera, bai hegazkinen kopuruan, bai bidaiarien eta salgaien zirkulazioan, bai nazioan eta nazioartean. Beste garraiobide batzuei buruzko

informazioaren azterketak azpisektore honetako adierazleen bilakaeraren ikuspegi negatiboa ematen du. Horrela, 2020an Euskotrenen eta Bilboko metroaren erabiltzaile ziren bidaiarien kopuruak beherakada handia izan zuen, konfinamenduaren, garraio kolektiboen erabileraren zuhurtziaren eta telelaneko lan neurrien hedapenaren ondorioz.

Lan arloan, zerbitzuen sektorean lanaldi osoko 54.000 lanpostu inguru galdu ziren, hau da, urtetik urterako aldakuntza tasa $-7,8\%$ izan zen. Termino absolutuetan, hirugarren sektoreko jarduera adarra izan da krisi ekonomikoa gehien pairatu duena, bai balio erantsiari dagokionez, bai enplegu-galerari dagokionez.

Barne eskariaren osagaien hazkundea. Urte arteko aldakuntza tasak
8. irudia

Iturria: Eustat.

EAEko ekonomiak markatu zuen beherakadaren profila handia izan zen, eskariaren guztizkoak, hala barnekoak nola kanpokoak, nabarmen egin zuelako okerrera. Barne eskariaren osagai guztiek, salbuespen bakarra administrazio publikoen kontsumo gastuak izan zelarik, uzkurdua historiko handiak pairatu zituzten. Kontsumo publikoa erorialdia minimizatzen saiatu zen, eta EAEko barne eskariaren bultzatzaile bihurtu zen, oso hazkunde tasa esanguratsu batekin eta portaera antizikliko nabarmen batekin. Eragile ekonomikoen igurikimen ezkorrak, pandemiaren olatuei lotutako

murritzaketak eta nagusi den ziurgabetasun handia izan ziren familietan kontsumoko proiektuak eta enpresetan inbertitzeko proiektuak hasteko oztopo nagusiak. Horiek horrela izanda, azken kontsumoko gastuak -%7,5eko tasa jaso zun, eta kapital eraketa gordina nabarmen murriztu zen eta -%11,6ko urte arteko tasa eskuratu zuen. Kanpoko eskariak ere ekarpen negatiboa egin zion hazkundeari, kasu horretan sei hamarrenekoa. Barne eskariaren ahuleziarekin eta atzeraldian murgilduta zegoen nazioarteko ingurunearekin, EAEko esportazioak eta inportazioak nabarmen murriztu ziren.

Azken kontsumoko gastua %7,5 jaitsi zen 2020an zehar. Nabarmentzekoa da administrazio publikoen gastuak eduki zuen %4,5eko igoera, jokaera antizikliko tradizionalari eutsi baitzion, baina ezin izan zuen konpentsatu familietako kontsumoaren beherakada handia, -%10,7 izan baitzen. Ziurgabetasun handia, krisiak lan merkatuan zuen eragina eta kontsumitzaileek atzeraldi ekonomikoaren aurrean duten mesfidantza izan ziren kontsumoaren narriaduraren faktore erabakigarriak. Haren igurikimenek gorabeherak izan zituzten pandemiaren bilakaeraren arabera, eta zuhurtzia izan zen kontsumoaren jarraibideak markatu zituen elementua. Portaera horren ondorioz, familien aurrezki-tasak gora egin zuen.

Errenten adierazleen bilakaera
12. taula

Urte arteko aldakuntza tasak

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Soldatapekoen ordainketa	2,5	3,0	3,2	3,4	3,5	---
Urtean adostutako soldata igoera	0,6	1,0	1,5	1,9	2,0	1,7
Enplegua	2,1	2,2	2,1	2,3	1,5	-8,1
Pentsioen kopurua (*)	1,2	1,2	1,3	1,4	1,3	0,4
Batez besteko pentsioa (*)	2,0	2,0	2,0	2,7	4,9	2,0
PFEZren diru bilketa	5,9	4,1	6,0	5,4	5,7	-1,1
Banku arteko int. tasa (urte 1erako euriborra)(**)	0,2	0,0	-0,1	-0,2	-0,2	-0,3
KPI	-0,3	0,0	2,0	1,6	1,0	-0,1

(*) Hilabeteko lehen eguneko datuen arabera kalkulaturako urteko batez besteak. (**) Hilabeteko batez bestekoekin osaturako urteko batez besteak.

Iturria: Ekonomia eta Plangintza Zuzendaritzak egina, Eustaten, Inklusioa, Gizarte Segurantzak eta Migrazioak Ministerioaren, Lan Harremanen Kontseilua, INEren eta Espainiako Bankuaren datuetan oinarrituta.

Ilido horretan, eskariaren osagai horri buruzko adierazleen bilakaerak agerian utzi zuen familien kontsumoko gastua murriztu egin zela 2020an. Laboral Kutxak egindako Euskadiko kontsumitzailearen konfiantza indizeak beherakada handia erakutsi zuen, EAEko etxeetan langabeziaren eta ekonomia orokorraren bilakaerari buruz zegoen kezka handiaren ondorioz. Familiak enpleguari dagokionez aurreikusten ari ziren zalantzazko eszenategi horretan, ez da erosceta handiei ekiteko asmorik aurreikusten. Txikizkako merkataritzaren indizeak ere familien gastuaren beherakada islatu zuen, ziurgabetasunaren eta ezkortasunaren testuinguruan. Ondasun iraunkorren kontsumoari dagokionez, autoen matrikulazioak %21,9ko beherakada izan zuen 2020 osoan.

Egindako kontsumoaren adierazleen bilakaera

13. taula

Urte arteko aldakuntza tasak

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Kontsumo pribatua (bolumen indizea)	3,3	3,3	3,1	3,0	1,8	-10,7
Kontsumo publikoa (bolumen indizea)	2,1	1,8	2,1	1,2	2,2	4,5
IPI kontsumo ondasunak. EAE	3,4	1,6	5,4	4,9	2,8	-6,6
IPI kontsumo ondasunak. Estatua	1,3	1,4	0,7	-0,1	1,5	-7,1
Automobilen matrikulazioa	16,6	4,7	8,0	4,6	-2,4	-21,9
Txikizkako merkataritzaren indizea	1,7	3,3	1,7	0,7	0,9	-4,9

Iturria: Eustat, INE eta Trafiko Zuzendaritza Nagusia.

Barne eskariaren beste osagai nagusiak, hots, kapital eraketa gordinak, ere beherakada handia izan zuen 2020an. Urte arteko aldakuntza tasa -% 11,6 izan zen, hau da, denbora seriearen historiako bigarren beherakadarik handiena; lehenengoa 2009an izan zen. Moteltzea inbertsio produktibo pribatuaren osagai guztietara hedatu zen, eta narriadura kapitalaren eraketa gordinari buruzko adierazleetan islatu zen.

Hori horrela izanda, ekipamendurako ondasunen industria ekoizpenaren indizeak hazkunde tasa negatiboak izan zituen urtean zehar. Bilakaera bera deskribatu zuten ekipamendurako ondasunen inportazioek ere, eta aldi horretan tasa negatiboa izan zuen (-%13,9). Beste aldagai batzuek, esaterako zama ibilgailuen matrikulazioek, -%20,8 inguruko aldakuntza tasak izan zituzten, eta bi urtez jarraian beherakada handia ezagutu zuten.

Kapital eraketa gordinaren eta bere adierazleen bilakaera
14. taula

Urte arteko aldakuntza tasak						
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Kapital eraketa gordina (bolumenen indize kateatua)	3,8	5,5	3,1	4,9	3,3	-11,6
- Ekipamendurako ondasunak	7,3	8,6	3,5	4,5	2,1	-13,3
- Gainontzeko inbertsioa	2,0	3,8	2,9	5,1	4,0	-10,6
IPI ekipamendurako ondasunak:	7,0	8,5	3,3	4,1	2,0	-12,5
- IPI garraio materiala	3,0	20,3	6,4	3,9	0,8	-15,2
- IPI makineria eta ekipamendua	6,7	2,3	0,4	4,0	1,0	-7,3
Ekipamendurako ondasunen inportazioak	40,9	12,7	5,6	4,6	4,4	-13,9
Zamaketarako ibilgailuen matrikulazioa	32,4	6,2	10,3	18,7	-12,7	-20,8

Iturria: Eustat eta Trafiko Zuzendaritza Nagusia.

Covid-19ak eragindako krisia eta bere ondorio ekonomikoak ondasun eta zerbitzuen sare komertzialera ere iritsi ziren. C-interreg datu basearen arabera, Euskadik Estatuko gainerako erkidegoekin (erkidegoen arteko merkataritza) eta hiru euskal lurraldeekin (lurraldeen arteko merkataritza) dituen merkataritzako ondasun fluxuak (zerbitzurik gabekoak) aztertzeak aukera ematen du. Hala, 2020an, Estatura bidalitako ondasunen esportazioak %9,4 jaitsi ziren. Euskal Autonomia Erkidegoak beste autonomia erkidego batzuetan egindako ondasun erosketek dagokionez, %7,5 murriztu ziren. Egindako esportazioen balioa inportazioena baino pixka bat txikiagoa izan zen. Horrela, merkataritza saldoa 281 milioi eurokoa izan zen, Euskadiren kontrakoa, eta beste eskualde batzuekiko merkataritza defizitaren joera tradizionalari berrekin dio. Eskualde barruko merkataritzari dagokionez, aldakuntza tasa -% 11,7 izan zen.

Esportazioen kuotari dagokionez, EAEk atzerrian eginiko salmentek munduko salmenta guztiekiko duten partaidetza neurtzen baitu, pandemiak 2019an hasitako beheranzko joera indartu egin zuen. Nazioarteko merkataritza modu nabarmenean gutxitu zen mundu osoan, baina EAEko kanpo merkataritzaren uzkurdura handiagoak (-%16,2, dolarretan neurtuta) munduko merkataritzaren beherakada txikiagoarekin alderatuta (-%7,5 dolarretan) merkatu kuotaren galera ekarri zuen. Inportazioekin joera antzekoa izan zen. Bi kasuetan, 2020an erregistratutako kuota azken 15 urteetako txikiena izan zen.

Erkidegoen arteko eta erkidegoaren barneko ondasunen fluxua EAEn
15. taula

Urte arteko aldakuntza tasak eta milioi euro

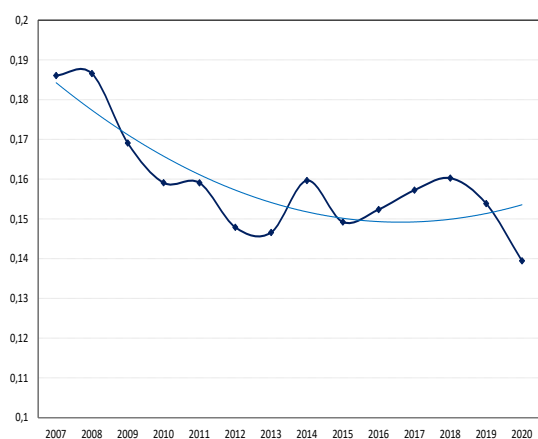
	2015	2016	2017 (P)	2018 (A)	2019 (*)	2020 (*)	Milioi € 2020(*)
Erkidegoen arteko merkataritza							
Esportazioak	4,9	-1,5	7,9	1,5	11,4	-9,4	14.817
Inportazioak	10,9	0,2	7,7	4,5	1,4	-7,5	15.098
Saldoa guztira (milioi €)	-673	-900	-939	-1.417	33	-281	-281
Erkidegoen barneko merkataritza							
Totala	-1,4	-3,4	8,8	6,8	7,1	-11,7	11.153

(B) Behin-behineko datuak. (A) Aurrerapena (*) Aurreikuspena.

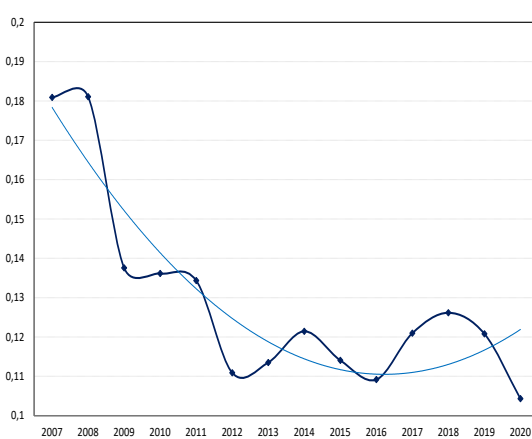
Iturria: C-interreg proiektua.

EAeko ondasunen esportazio eta inportazioen merkatu kuota munduko merkataritza guztiarekiko
9. irudia

Esportazioak

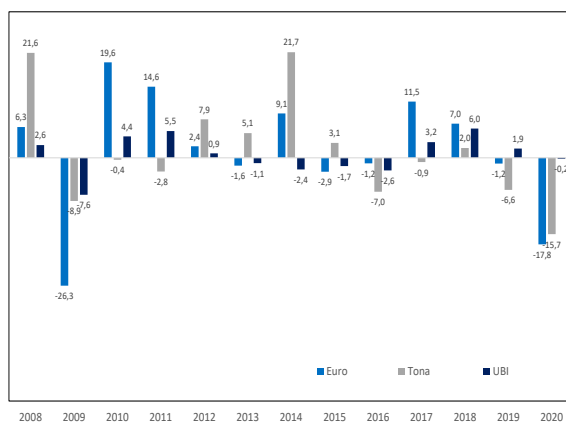
Inportazioak

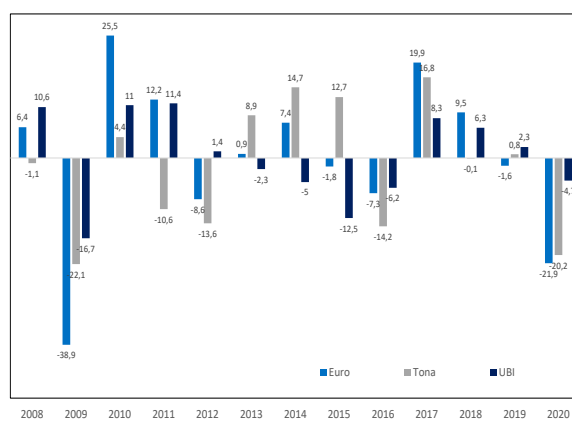
Iturria: Ekonomia eta Plangintza Zuzendaritzak egina Munduko Merkataritza Antolakundearen (MMA) eta Eustaten datuetan oinarrituta. .

Esportazio eta inportazioen alderaketa euro, tona eta prezioetan Urte arteko aldakuntza tasak (I)
10. irudia

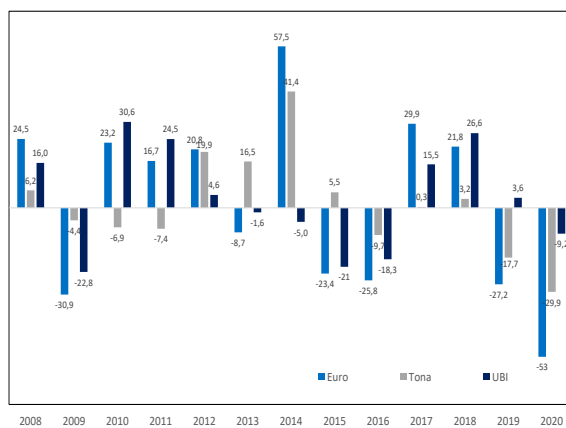
Esportazioak guztira

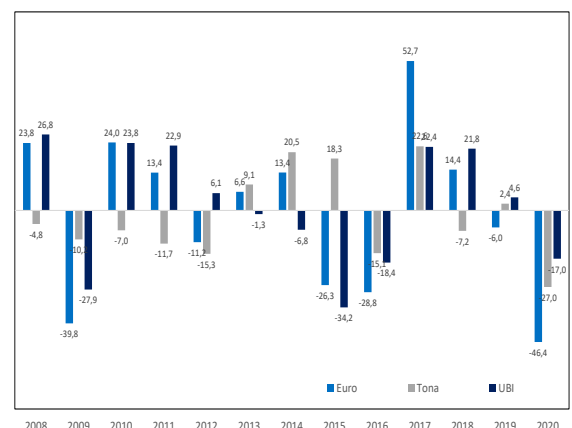
Inportazioak guztira

Energiaren esportazioak

Energiaren inportazioak

Iturria: Eustat. 2020ko datuak behin-behinekoak dira.

Izan ere, Covid-19ak, blokeo nazionalak eta horiek kontrolatzeko ezarri ziren mugen itxierak ekonomia gehienen mekanikari aurrekaririk gabeko etena ekarri zioten, haien tamaina edo garapen etapa edozein zela ere, eta presio handia egin zuten munduko hornidura kateetan. Munduko ekonomiaren geldialdiak eragin erabatekoa izan zuen EAEko esportazioetan martxotik (-%21,8)

aurrera; hala ere, apirilean (-%53,2) eta maiatzean (-%36,0) hauteman ziren eragin handienak kanpo merkataritzan. Hurrengo hilabeteetan, joera negatibo hori leuntzen joan zen. Izan ere, 2019. urtea orain arteko bigarren erregistrorik onenarekin itxi ondoren (25.500 milioi euro inguru), EAEko ondasunak erosten dituzten merkatu handien beherakadak Euskadiko esportazioak 20.864,5 milioi eurora murriztea ekarri zuen, hau da, %17,8ko murrizketa 2019an esportatutakoarekin alderatuta, eta 2014tik izandako kopuru txikiena. Beherakada hori merkataritza bazkide nagusiek izan zutena baino zertxobait handiagoa da. Izan ere, guztizko esportazioek %8,3 egin zuten behera Europar Batasunean, %9,9 eurogunean, %9,3 Alemanian, %9,7 Italian, %14,6 Erresuma Batuan eta, azkenik, %16,3 Frantzian.

Uzkurdura hori are handiagoa izango zen prezioen bilakaeraren ondorioz izan ez balitz, zeren eta bilakaera horrek garrantzi handia izan baitzuen. Zehazki, guztizko esportazioen prezioek %0,2 egin zuten behera, eurotan egindako guztizko salmentek izandako beherakadaren oso azpitik, tonatan izandako salmenten jaitsieraren ildotik (-%15,7).

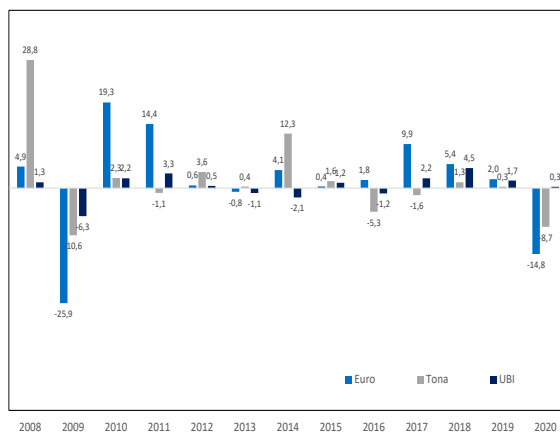
Energia esportazioen beherakada askoz handiagoa izan zen, bai eurotan neurtuta (-%53,0), bai tonatan (-%29,9), bai preziotan (-% 9,2). Arrazoi nagusia Petronorren bi ekoizpen unitateetako bat geldiaraztea izan zen. Zehazkiago adierazita, enpresa horren 2. Findegia gelditu zen, instalazioen ekoizpen osoaren %40 ematen duena eta urtean petrolioaren deribatuen 88.000 tona ekoizten dituen. Erregaien kontsumoaren beherakadaren ondorioz, findegia instalazio hori maiatzetik aurrera ixtea erabaki zuen. Azaroan ireki zen berriro, baina salmenten bilakaera txarraren ondorioz, berriro itxi zen hilabete bat geroago. Izan ere, gasolinaren kontsumoa %42,6 jaitsi zen 2019 eta 2020 artean.

Ondasunen guztizko inportazioek %21,9 egin zuten behera urteko batez bestean, eta 2012ko mailara itzuli ziren. Energia produktuen erosketek hartu zuten beherakada handiena (%46,4), mugikortasunaren murrizketen eta petrolioaren prezioaren beherakada handiaren ondorioz. Kasu honetan, prezioen uzkuetzea ere zertxobait txikiagoa izan zen, eta horrek erosketa guztien gutxitzearen zati bat arindu zuen. Hala eta guztiz ere, EAEk ahultasun nabarmena du oraindik ere: mendekotasun energetiko handia. Eustaten datuek hori berresten dute. Izan ere, epigrafe horren atzerriko erosketa hiru aldiz handiagoa izan zen salmenta baino. Zehazki, 2020an ia 2.900 milioi euroko balioa zuten produktu energetikoak inportatu ziren, esportatutako 951 milioien aldean. Hori guztia dela eta, 1.947 milioi euroko defizit komertzial energetikoa sortu zen, kopuru handia, baina 2019ko 3.370 milioietatik urrun.

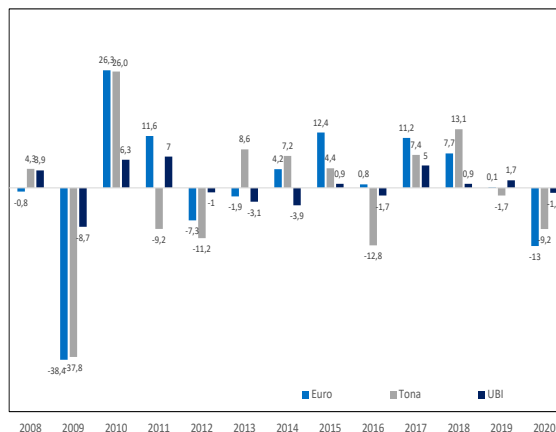
Energiaz bestelako esportazioen beherakada ez zen hain handia izan, baina oso nabarmena izan zen hori ere. Hain zuzen ere, eurotan neurtuta, esportazio ez-energetikoak 19.910 milioi euro baino gehiago izan ziren, orain arteko laugarren zenbatekorik altuena baita, baina ez zen nahikoa izan hazkunde positiboa eragiteko. Pandemia alde batera utzita (horrek, jakina, salerosketa guztiak murriztu zituen), 2019a maximo berri bat izan zen salmenta ez-energetikoetan, ekipamendurako ondasunen salmentak bizi zuen bilakaera ikusgarriak bultzatuta, batez ere garraio materialarenak. Beraz, urte horrekin alderatzeak beherakada ikusgarriagoak dakartza berekin. Zehatz-mehatz adierazita, energiaz bestelako esportazioek %14,8 egin zuten behera, sektore guztietan, lehen sektorean izan ezik, salmenta gelditu izanaren ondorioz, eta, zehazkiago, elikagaien eta edarien taldeetan izan ezik; izan ere, horien esportazioak %6,7 hazi ziren, pandemian funtsezko sektoretzat hartu zelako. Hori dela eta, sektore esportatzaileen artean nekazaritzaren arloak puntu bat irabazi du urtebetean.

Esportazio eta inportazioen alderaketa euro, tona eta prezioetan. Urte arteko aldakuntza tasak (II)
11. irudia

Esportazio ez energetikoak

Inportazio ez energetikoak

Iturria: Eustat. 2020ko datuak behin-behinekoak dira.

Gainerako epigrafeak nabarmen gutxitu ziren. Pisu handieneko taldeen artean, garraio materialean salmenten murrizketa oso esanguratsua izan zen (-%22,4), atzetik eta hurbil metal arruntek eta haien manufacturek jasandako %16,7 zegoela. Krisi soziosanitarioak bi sektore horietan izan du eragin handiena. Kasu horretan, prezioen bilakaerak garrantzi berezia hartu zuen, %0,3ko hazkunde

positiboa izan baitzuen. Horrek esan nahi du eurotan esportazio ez-energetikoen beherakada arindu egin zela prezioen gorakadagatik, batez ere kontsumorako ondasunen prezioena, zuzeneko lotura baitute premia biziko ondasunekin, horien prezioa %3,8 igo baitzen.

Eremu geografikoen arabera, EAEko produktuen salmenten beherakada eremu guztietara hedatu zen, nahiz eta ELGEko herrialdeetara bideratutako esportazioen uzkurdurak (-%16,5) garapen bidean dauden herrialdeetara egindako salmentek izandakoak (-%24,0) baino zertxobait txikiagoak izan. Europar Batasuna izan zen berriz ere EAEko produktuen merkatu nagusia eta esportatutako guztizkoaren %62,7 bereganatu zuen. 2006. urtetik ez zen portzentaje horretara iristen. Salmenten ahultasuna merkataritza bazkide nagusi guztietara hedatu zen, eta bilakaera antzekoa izan zen guztietan, epigrafe garrantzitsuenetan uzkurdura handiak izan baitziren. Zehatzago esanda, garraio materiala, Europar Batasunari saldutako %30,8 biltzen baitu, %10,2 jaitsi zen. Beherakada hori automobilgintzaren atalean gertatu zen bereziki, zehazki 10 pertsona baino gutxiagoko turismoetan (-%23,3) eta ibilgailu automobilen zati eta osagarrietan (-%19,5). Metal arruntak eta horien manufakturak (guztizkoaren % 23,8 biltzen baitute), berriz, %11,2 uzkurtu ziren. Nekazaritzako produktuek soilik lortu zuten bilakaera ona, funtsezko ondasuntzat jotzen baitira, baina esportatutako produktu guztien gainean duten pisu txikia (%5,5) ez zen nahikoa izan gainerako taldeen uzkurdurak konpentsatzeko. Horren guztiaren ondorioz, Europar Batasunera egindako guztizko salmentak %12,6 jaitsi ziren.

Hala ere, emaitza hori erabat baldintzatu zuten esportazio talde nagusiek urteko lehen seihilekoan izandako ezohiko beherakadek. Izan ere, urteko bigarren seihilekoan hasi zen ikusten nolabaiteko hobekuntza esportazioetan, batez ere lehen aipatutako garrantzi handieneko taldeetan. Hori dela eta, epigrafe horietan pisu handiena zuten herrialdeek urteko lehen sei hilabeteetan izandako beherakadaren zati bat konpentsatu zuten, eta urteko balantzean beherakada nabarmen txikiagoa jaso zuten.

Hori izan zen Alemaniaren kasua. Izan ere, EAEko esportazioen %52,1 ibilgailu automobileren zegozkien arren, EAEko esportazioen guztizko beherakada %6,1era mugatu zen, Europako bazkide nagusien artean izandako txikiena delarik. Bigarren seihilekoan, garraio materialaren salmentek gora egin zuten (%4,3 hazi ziren uztaila eta abendua bitartean), baita sektoreari lotutako beste partida batzuek ere (plastikoa eta kautxua %13,9 hazi ziren aldi horretan), eta horrek azaltzen du jaitsiera txikiagoa izatea. Joera horri esker, Alemaniak lehen postua berreskuratu zuen EAEko espedizioen helmugen artean.

Frantziak, berriz, dibertsifikazio handiagoa erakusten du EAEko eragileei erositako produktuen artean. Horri esker, ordura arte, uzkurdurak saihestu ahal izan zituen, epigrafe bakar batek ere ez baitzuen erabat baldintzatzen esportazio guztien bilakaera. Kasu horretan, ibilgailu automobilak guztizkoaren %16,9 baino ez dira, eta urtean zehar ez zuten hazkunde positiborik lortu. Lehen sektoreak eta plastikoaren eta kautxuaren sektoreak baino ez zuten lortu erorketak saihestea, baina haien pisu erlatiboa, guztizkoaren %20,5 baino ez baita, ez zen nahikoa izan gainerako uzkurdurak konpentsatzeko. Ondorioz, Frantziara bidali ziren EAEko esportazioak %17,3 jaitsi ziren. 1993tik erregistratutako bigarren uzkurdura da, 2009an Atzeraldi Handiaren ondorioz jasandako hondamendiak bakarrik gaingitu duena.

EAEren eta atzerriaren arteko merkataritzaren helmuga
16. taula

	Urte arteko aldakuntza tasak						Milioi €
	2015	2016	2017	2018	2019	2020(*)	2020 (*)
Esportazioak	-2,9	-1,6	11,5	7,0	-1,2	-17,8	20.864,5
ELGE	-0,7	1,7	11,9	8,0	-1,2	-16,5	17.483,3
Europar Batasuna 27	-2,0	2,7	10,3	7,2	-1,2	-12,6	13.079,6
Alemania	3,2	4,7	13,0	1,2	0,9	-6,1	3.607,4
Frantzia	3,2	-0,4	4,0	5,0	0,3	-17,5	3.232,9
Erresuma Batua	2,3	-7,7	16,1	14,5	35,9	-42,2	1.343,3
Italia	13,0	-9,2	6,0	12,8	-5,9	-9,4	1.067,5
AEB	0,6	-10,5	18,4	16,5	-15,5	-23,8	1.362,5
Japonian	90,8	191,9	-29,9	-13,0	11,9	0,7	125,9
Errusia	-12,3	13,4	23,3	6,4	14,9	-1,4	287,6
Txina	-30,5	18,9	2,3	-12,7	5,6	-12,1	436,3

(*) Behin-behineko datuak.

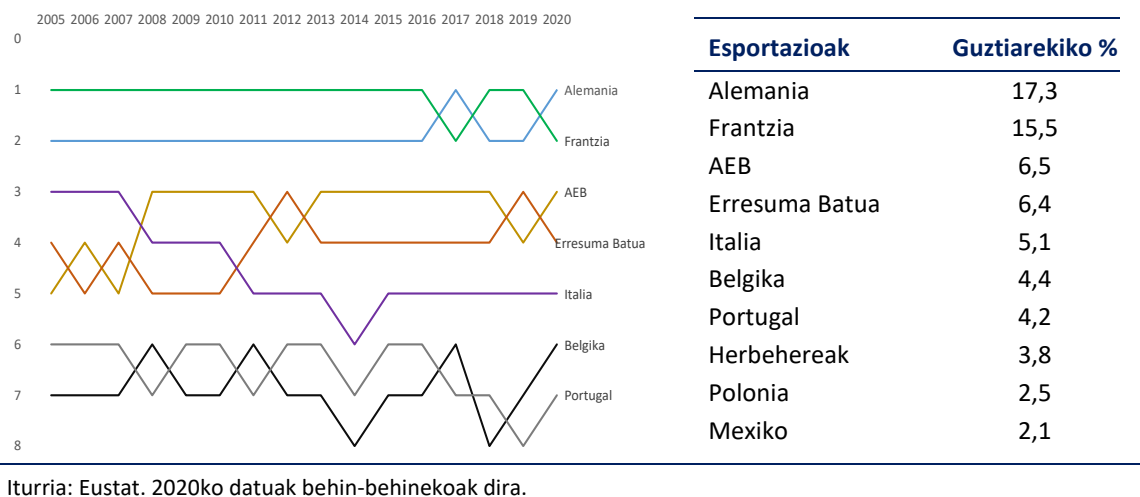
Iturria: Eustat.

Estatu Batuak izan ziren EAEko produktuen hirugarren helmuga. Merkatu hori produktu energetikoen salmentak baldintzatu izan du tradizionaliki, baina azken urteotan banaketa dibertsifikatu egin da. 2008an, Amerikako merkatu horretara esportatutakoaren %53,0 energia zen, eta 2020an, berriz, ehuneko hori %17ra mugatu zen. Horien lekua makinek eta gailuek, eta garraio materialek hartu dute, 20 eta 12 puntu irabazi baitute, hurrenez hurren. Merkatu horretan, ibilgailu automobilen salmentak gora egin zuen urte osoan zehar eta %201 hazi ziren, baina gainerako

epigrafeek pandemiaren eraginak nabarmen erakusten jarraitu zuten, eta, beraz, AEBetara bideratutako esportazioak %23,8 jaitsi ziren.

Erresuma Batuak, 2019an EAEko hirugarren merkatua izan baitzen, bere posizioa galdu zuen trenbideetako ibilgailuen salmentek behera egin zutelako. Izan ere, 2019an 782,4 milioi eurokoa izatetik 2020an 200,5 milioi eurokoa izatera igaro zen. 2019an trenen eta trenbideen eragiketak eta mantentze lanak barne hartzen zituzten proiektuetarako CAFek Erresuma Batuan irabazitako kontratuen amaierak azaltzen du beherakada handi hori. Izan ere, 2019 eta 2020 artean 981 milioi gutxiago esportatu zituzten EAEko agenteek Erresuma Batura. Horietatik, %59 (581 milioi euro) partida horri dagozkio. Gainerakoak ibilgailu automobilen salmentaren beherakadari dagozkio; bigarren partida garrantzitsua baita, eta, ondoren, metal arruntak eta horien manufakturak daude.

Atzerriarekiko euskal merkataritzaren sailkapena. 2020
17. taula

Italiako merkatura, 2015etik hona bosgarren merkatua baita, bidalitako esportazioak %9,4 jaitsi ziren, nahiz eta nekazaritzaren, energiaren eta paperaren sektoreek urtea tasa positibotan amaitu zuten. Hala eta guztiz ere, saldutako guztiaren %11 baino ez dute pisatzen, eta, beraz, hazkunde horiek ez zuten konpentsatu gainerako epigrafeen beherakada handiak. Are gehiago, Italiako merkatuaren ahultasuna ez da pandemiaren ondorioz etorri, 2019an ere ahul zegoelako.

EAEko merkatu tradizionaletako salmentak alde batera utzita, Euskadiko eragileek beren zifrak hobetu zituzten Japoniako merkatuan (%0,7), eta okerrera egin zuten, ordea, Txinan (-%12,1), Brasilen (-%10,5) eta Errusian (-%1,4).

EA Eren eta atzerriaren arteko merkataritzaren jatorria
18. taula

	Urte arteko aldakuntza tasak						Milioi € 2020(*)
	2015	2016	2017	2018	2019	2020(*)	
Inportazioak	-1,8	-7,3	19,9	9,5	-1,6	-21,9	15.704,9
ELGE	4,0	-6,9	17,1	5,3	1,1	-18,9	11.105,0
Europar Batasuna 28	6,1	1,3	8,9	6,3	0,7	-59,4	8.548,5
Alemania	19,4	9,9	6,7	5,1	3,4	-14,9	2.562,4
Frantzia	11,1	-8,9	12,9	5,2	-7,9	-11,8	1.560,2
Erresuma Batua	14,8	-52,5	60,6	-42,1	-17,8	-20,0	507,3
Italia	2,2	3,1	8,2	7,7	-3,8	-11,3	849,8
AEB	3,1	-4,6	19,5	14,0	85,6	-39,9	565,3
Japonian	2,1	63,5	6,9	-8,9	-0,6	-32,0	136,9
Errusia	-47,2	33,7	-44,0	-38,5	192,1	-50,0	571,9
Txina	25,0	-11,1	0,5	9,9	16,1	-7,0	1.243,0
Brasil	47,1	42,1	98,3	126,1	-69,6	27,6	247,1

(*) Behin-behineko datuak.

Iturria: Eustat.

Lehenago aipatu den bezala, atzeritik ekarritako ondasunen inportazioak %21,9 murriztu ziren, esportazioen erregistroaren zertxobait gainerik. Salmentek bezala, beherakada horrek gorabidean dauden herrialdeei eragin zien bereziki (-%28,4), eta herrialde aurreratuetatik etorritako erosketek, berriz, %18,9 egin zuten behera. Kasu honetan, bilakaera desberdin hori eremu bakoitzetiko inportazioen osaerak baldintzatu zuen. Garatzeko bidean dauden herrialdeetan, energiaren inportazioak salmenta guztien %34,8 izan ziren, eta herrialde garatueta, berriz, %12,2. Dena den, osaera hori asko alda daiteke urte batetik bestera. Konfinamenduak produktu mineralen eskaera txikiagoa ekarri zuen, batez ere erregaia, eta horrek, prezioa murriztearekin batera, inpaktu handiagoa ekarri zuen garapen bidean dauden merkatuen artean. Izan ere, inportazio ez-energetikoetan, herrialde aurreratuetatik ekarritako salmentek %15,1 egin zuten behera eta garapen bidean dauden herrialdeetan, berriz, %5,2ra mugatu zen uzkurdua.

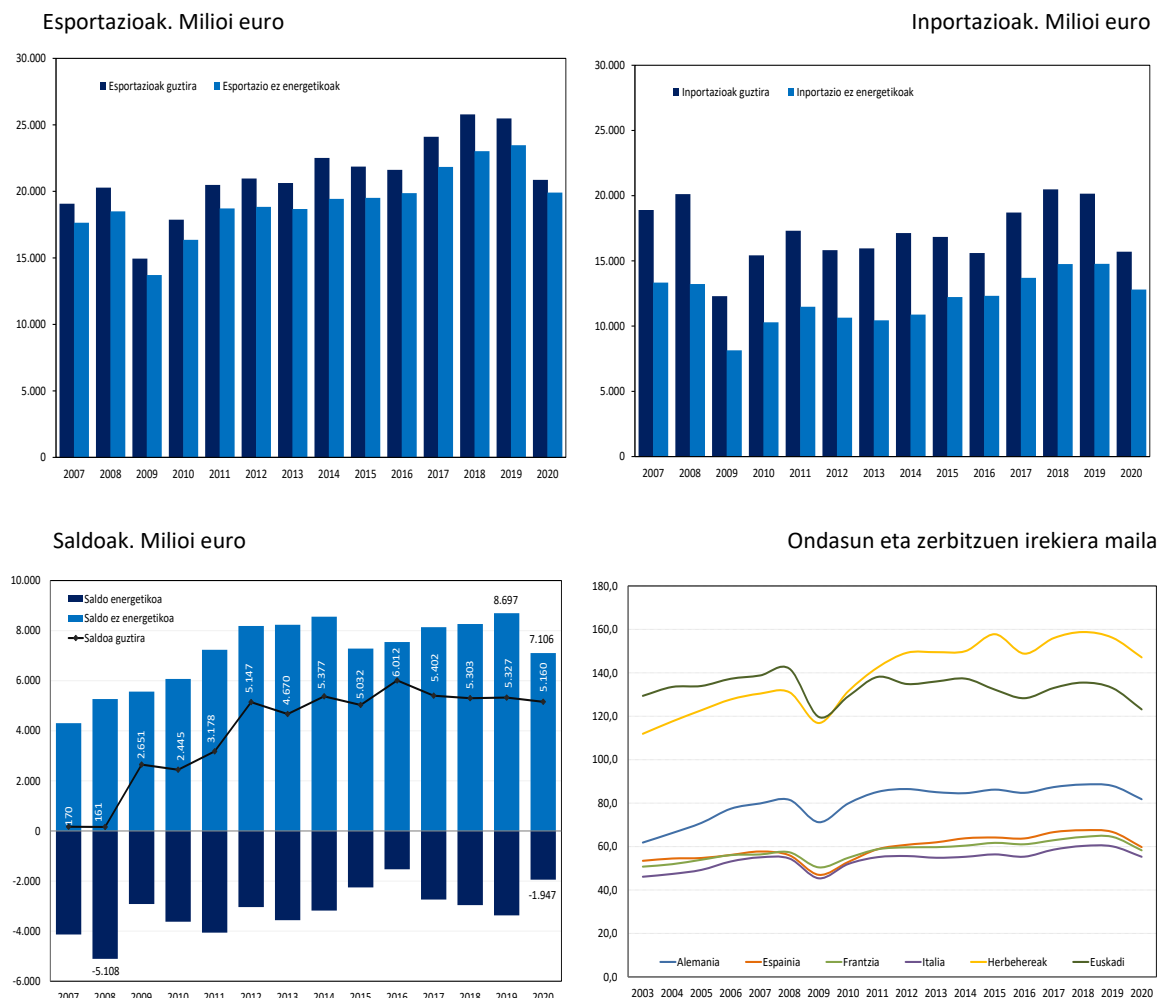
Energiaz bestelako inportazioen bilakaera, esportazioena bezala, jarduera ekonomikoaren murrizketek eta paralisiak markatu zuten, baina kasu honetan lehen sektorea ere ez zen gai izan egoera positiboan kokatzeko. Erregai mineralen (-%46,8), metal arrunten eta haien manufakturen (-%18,9), makinen eta aparatuen (-%14,3) eta garraio materialaren (-%12,9) inportazioak nabarmendu ziren, haien beherakaden intentsitateagatik. Atzeraldi Handian erregistratutako aurrekaririk gabeko uzkurdua ez bezala, epigrafe guztiak modu malkartsuan eta guztiak %20 baino gehiago erori baitziren, Itxialdi Handian epigrafe guztietan inportatutako zenbatekoa 2009an erregistratutakoa baino askoz handiagoa izan zen, produktu energetikoen kasuan izan ezik, horiek 2004tik izandako kopuru txikiena zenbatu baitzuten. Krisi honen ezohikotasunak azaltzen du desberdintasun hori.

Euskadiko hornitzaile nagusien artean, Alemaniatik etorritako inportazioak %14,9 beheratu ziren, Frantziakoak, berriz, %11,8 eta Italiakoak %11,3, eta, azkenik, Erresuma Batukoak %20,0 gutxitu ziren. Britainiarren kasuan, produktu energetikoen pisu handiak areagotu egin zuen haien uzkurtea. Errusiako merkatuak britainiarraren bilakaera bera izan zuen, 2019an Errusia izan baitzen EAEko energia hornitzaile nagusia. Zehatzago esanda, 2019an Errusiak ia 1.000 milioi euro esportatu zituen Euskadira energian, inportatutako guztiaren %18,5. 2020an, zenbateko hori 477 milioi eurora murriztu zen. Hala ere, hornitzaile nagusia izaten jarraitu zuen, inportatutako energia guztiaren %16,4 ekarriz.

Laburbilduz, Covid-19ren pandemiak aurrekaririk gabeko astinketa eragin zuen EAEko ekonomian eta kanpo-merkataritzan, eta horrek epigrafe guztietako salmenten jaitsiera ekarri zuen, salbuespen bakarra lehen sektorea izan zelarik, funtsezkotzat jotzen zelako. Inportazioen kasuan, uzkurdua epigrafe guztietara hedatu zen, salbuespenik gabe. Hala eta guztiz ere, bien kopuru guztizkoak 2008ko krisian erregistratutakoak baino askoz handiagoak izan ziren, eta 2013an jasotako mailen parekoak izan ziren. Dena dela, merkataritza saldo osoa Euskadiren aldekoa izan zen, 5.160 milioi eurotan, hau da, BPGaren %7,2. Saldo ez-energetikoa ere positiboa izan zen, 7.106 milioi eurotik gorakoa.

EAEko ekonomia irekia da eta oso lotuta dago kanpoaldearekin. Integrazio hori izan zen, hain zuzen ere, birusaren hedapena ahalbidetu zuena. Euskadik bere aldeko jarrera du oraindik merkataritza bazkide nagusiekin. Hala baieztatzen du estaldura tasak, 2019ko mailekin alderatuta ia hamar puntu murriztu arren, %123,2koa izan baitzen, bazkide komertzial nagusien estaldura tasa baino askoz handiagoa. Herbehereek bakarrik izan zuten tasa handiagoa. Nolanahi ere, tasa horiek guztiak 2019koak baino txikiagoak izan ziren.

EAEko kanpo merkataritza. Adierazle nagusiak
12. irudia

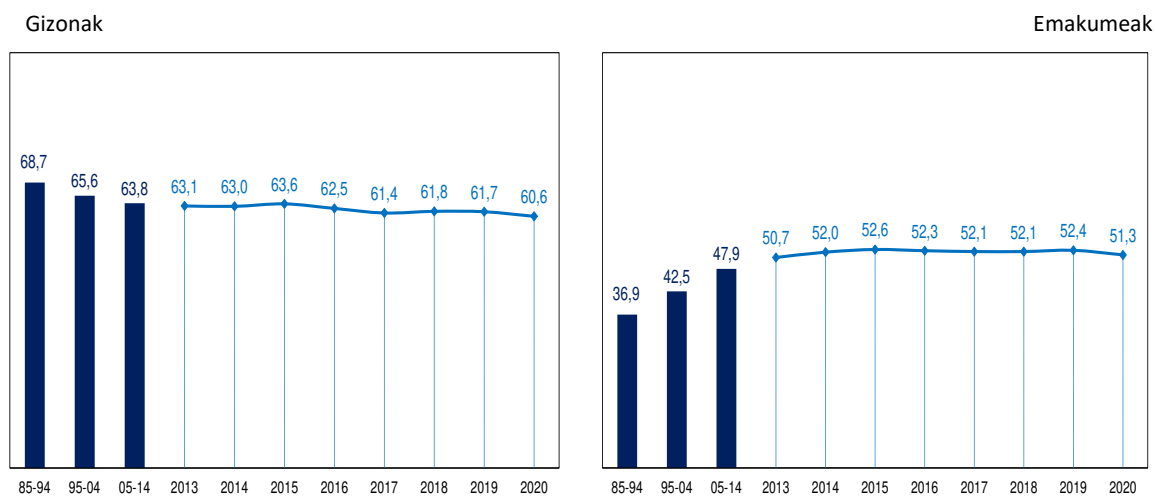
Iturria: Eustat EAEko datuentzat eta Datacomex eta Eurostat. 2020ko datuak behin-behinekoak dira.

Osasun krisia kontrolatu ahala eta txertaketak aurrera egin ahala, merkataritzaren susperraldia hasierako beherakada bezain azkarra izaten ari da. 2021eko lehen hiruhilekoan, EAetik kanpoko salmentek gora egin dute, eta urte arteko igoera %9,1 izan da. Datu horrek amaiera ematen die 2020an izandako beherakada handiei. Guztira, esportazioen balioa 6.000 milioi eurotik gorakoa izan zen, kopuru handia, baina 2018 eta 2019 urteen hasieran lortu ziren kopuruetara iritsi gabe. Epigrafe

guztiek hazkunde positiboak berrekin zieten, produktu energetikoen esportazioak izan ezik, horiek ez baitzuten gorakadarik izan eta %27,3ko beherakada izan baitzuten. Horrela, bederatzi hiruhileko jarraian izan dira beherakadak atal horretan.

Koronabirusaren eragina nabarmena izan zen EAEko lan merkatuan, eskariak behera egin zuelako eta ekoizpenerako murrizketak gertatu zirelako. Eragin hori oso garrantzitsua izan zen pandemia martxoan hasi zenetik. Ondorengo hilabeteetan areagotu egin zen eta biztanleria landunaren beherakada nabarmena eragin zuen, baita langabeziaren eta lana aurkitzeko adoregabetuta zeuden pertsonen kopurua handitzea ere.

Partaidetza tasaren bilakaera sexuaren arabera EAEn
13. irudia

Oharra: Serie hauek ez dira guztiz homogeneoak hainbat urteetan metodologia aldaketak egin zirelako.
Iturria: Eustat.

Gogogabetasun hori biztanleria aktiboaren beherakadan islatu zen, %1,3 murriztu baitzen. Jaitsiera horri (14.000 pertsona aktibo gutxiago) gehitu behar zaizkio lan egin nahi duten arren BJA zenbatu ez zirenak, enplegua aktiboki bilatzeko baldintzak ez betetzeagatik. Kolektibo horrek, beste behin ere, 25 eta 44 urte bitarteko taldea izan zuen ahulena, biztanleria aktiboa %3,7 jaitsi baitzen; biztanleria gazteenak, berriz, %7,6 egin zuen gora nabarmen, eta zaharrenak, berriz, %0,1. Aitzitik,

sexuaren arabera aldea askoz ere txikiagoak izan ziren: %1,2 jaitsi ziren gizonak eta %1,4, berriz, emakumeak.

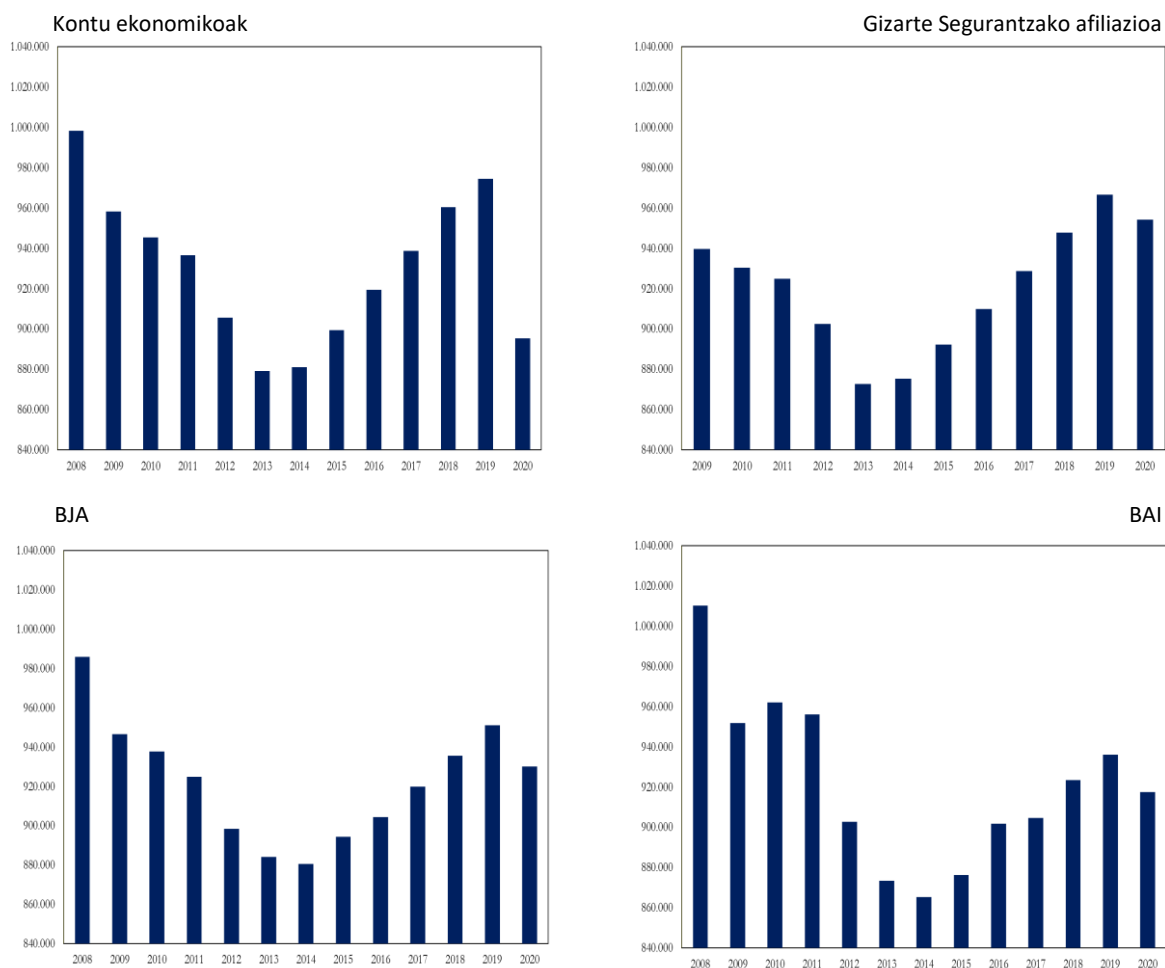
Bilakaera horren ondorioz, partaidetza tasa orokorrak puntu bat baino gehiago galdu zuen Euskadin, %55,7ra jaitsiz, eta beherakada bana hauteman zen adin talde guztietan, gazteenetan izan ezik, horietan igoera erregistratu baitzen; hala ere, egia da partaidetza tasa oraindik oso txikia dela talde horretan eta %30etik beherakoa dela. Hala ere, Lanbidek 2030era arte egindako Futurelan prospektiba-tresnaren arabera, datozen urteetan enplegua lortzeko aukera handiak sortuko dira, bai ekonomiaren hazkundeagatik eskari handiagoa dagoelako, bai erretiroengatik ordezkapen beharra areagotuko delako.

Biztanleria aktiboaren beherakadaren ildotik, okupazioak ere behera egin zuen, nahiz eta iturri estatistikoek tamaina ezberdinetako beherakadak jaso zituzten. Hori horrela izanda, Gizarte Segurantzako afiliazioak aldaketa ez hain negatiboak erakutsi zituen (-%1,3), eta lan merkatuko estatistikak (BJA eta BAI inkestak) oso antzekoak izan ziren, hurrenez hurren -%2,2an eta -%2,0an kokatu zirelako. Aitzitik, jaitsiera biziena zenbatetsi duen estatistika, alde handiz gainera, Eustatek argitaratzen dituen kontu ekonomikoak dira, eragiketa horren arabera %8,1 jaitsi baitzen. Azken estatistika hori benetan egindako lanorduetan oinarritzen da, lanaldi osoko lanaldietan multzokatuta, eta, beraz, ezin da aurrekoekin alderatu.

Lanaldi osoko lanpostuen kopuruaren jaitsierak ez du aurrekaririk estatistika horren historian eta jaitsiera nabarmenak erakutsi zituen produkzio sektore guztietan. Hala, kontu ekonomikoen arabera, industriaren sektoreak erregistro txarrenak eskuratu zituen (-%10,0), eskariak behera egin zuelako, pandemiari eusteko murrizketek gutxiago eragin zioten arren. Ondoren, zerbitzuen beherakada (-%7,8) nabarmendu zen, mugikortasunari ezarritako murrizketek beraren jardura geldiarazi zutelako. Azkenik, eraikuntza kokatu zen, %6,5 murriztu zena, eraikuntzako zein obra zibileko obrak gelditu zirelako.

Beste aldetik, 2019an urtetik urterako % 2,0ko igoera lortu ondoren, Gizarte Segurantzako afiliazioak %1,3 egin zuen behera 2020an, pandemiaren ondorioz. Jaitsiera apirilean hasi zen, baina ekainean izan zuen beherakadarik handiena. Hala ere, beherakada horiek aurreko krisialdikoak baino txikiagoak izan ziren. Hori horrela izateko arrazoi nagusia aldi baterako enplegu espedienteen erabilera izan zen, enpresekin lotutako langileei eusteko aukera eman baitzieten eta ematen jarraitzen baitute.

Enpleguaren bilakaera EAEn. Pertsonak
14 irudia

Iturria: Eustat, Gizarte Segurantza eta INE.

Pandemiak ekonomian izan zuen eragina desberdina izan zen jarduera ekonomikoen arabera, eta gehien kaltetutako adarra ostalaritzarena izan zen, turismo jardueraren beherakadaren ondorioz, mugikortasunari ezarritako murrizketek bereziki kaltetuta. Era berean, bai merkataritzak bai garraioak, murrizketa horiek neurri txikiagoan pairatu bazuten ere, aldakuntza tasa negatiboak jaso zituzten. Kontrako zentzuan, osasun alorreko jarduerak nabarmendu ziren, eta horien okupazioa areagotu egin zen, koronabirusa zuten gaixoak artatzeko osasun zentroetako plantillak indartu

zirelako. Hezkuntza sektoreak ere afiliazio handiagoa izan zuen, eta langile gehiago kontratatu zituen, ikasturte zaila aurrera atera ahal izateko.

Enplegua sektoreka
19. taula

Urte arteko aldakuntza tasak

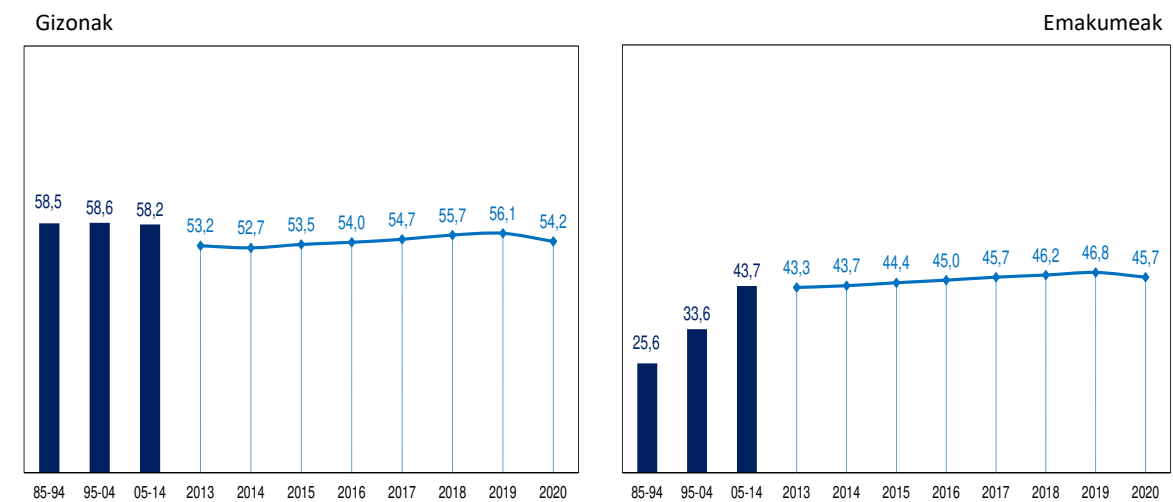
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Enplegua guztira	2,1	2,2	2,1	2,3	1,5	-8,1
- Enplegua lehen arloan	-1,0	0,7	0,1	2,1	-1,9	-2,5
- Enplegua industrian	1,3	1,9	2,9	1,7	0,9	-10,0
- Enplegua eraikuntzan	2,2	0,3	-0,1	3,7	3,0	-6,5
- Enplegua zerbitzuetan	2,4	2,5	2,1	2,3	1,6	-7,8

Iturria: Ekonomia eta Plangintza Zuzendaritzak egina Eustateko datuetan oinarrituta.

BJAren arabera, eta okupazioari dagokionez, iazko enplegu suntsiketa %2,2koa izan zen, eta, horrela, bost urtez jarraian lanpostuak sortu eta gero, amaiera eman zitzaion aldi horri. Hala eta guztiz ere, beherakada espero zitekeena baino apalagoa izan zen; izan ere, aldi baterako lan erregulazioko egoeran zeuden pertsona gehienek okupatutzat jotzen jarraitu zuten, hiru hilabete baino gutxiagoan lanera itzultzeko asmoa zutelako edo soldataren %50 baino gehiago kobratzen jarraitzen zutelako.

Okupazioaren beherakada hori nabarmenagoa izan zen gizonezkoen artean (-%2,8) emakumezkoen artean baino (-%1,5), jarduera feminizatuenek portaera hobea izan baitzuten. Era berean, pandemiak EAEko lan merkatuan izan zuen eragina desberdina izan zen adin tarteetan arabera. Hala, 25 eta 44 urte bitartekoak kaltetuenak izan ziren bitartean (-%5,7), biztanleria gazteenak (%1,1) bilakaera positiboa izan zuen, 45 urtetik gorakoek bezala (%0,8), enplegu egonkorragoak baitituzte.

Enplegu tasaren bilakaera sexuaren arabera EAEn
15. irudia

Oharra: Serie hauek ez dira guztiz homogeneoak hainbat urteetan metodologia aldaketak egin zirelako.

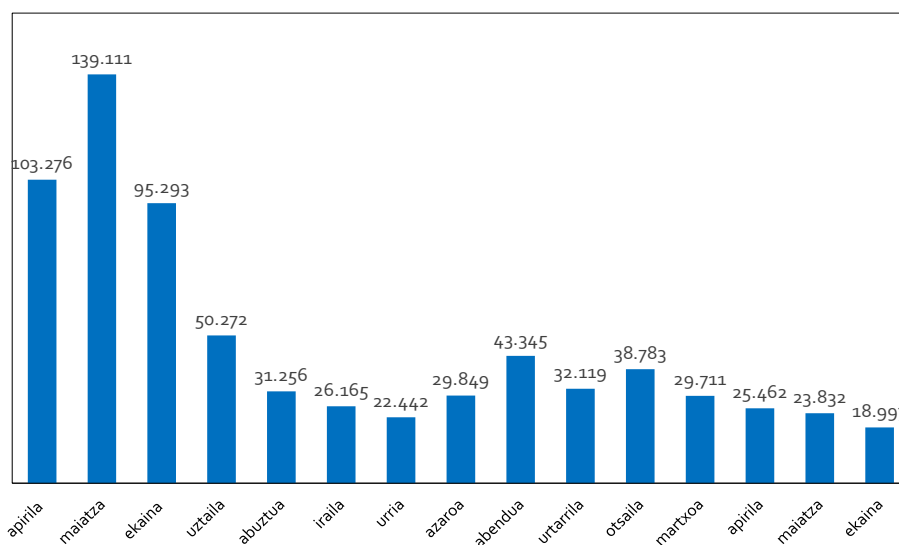
Iturria: Eustat.

Bereziki interesgarria da azpimarratzea erreferentziako astean lanik egin ez zuten pertsona landunen ehunekoaren bilakaera. Izan ere, koronabirusak enpleguan izan zuen eragina hautematea ahalbidetzen du, bereziki bigarren hiru hilekoarekin alderatuz gero, azken hori izan baitzen konfinamendua gertatu zen aldia. Zehatz-mehatz adierazita, 2020ko hiru hileko horretan tasa %26,6koa zen, eta azken urteetan, berriz, %7,5aren eta %11,0aren artean kokatu zen. Aitzitik, hirugarren hiru hilekoetan, nahiz eta zifrak beti handiagoak izaten diren, biztanleria landunaren zati handi baten opor asteak orduan jasotzen direlako, erregistratu ziren aldeak ez ziren bereziki esanguratsuak izan, normaltasunera itzultzeko urrats nabarmenak eman diren seinale.

Zalantzarik gabe, krisialdi honetako elementurik nabarmenetako bat ABEEen tresnaren erabilera orokorra da. Tresna horrek modu eraginkorrean lagundu zuen kaleratzeak eragozten eta horrela lanpostuak babesten eta langileen errentei eusten lagundu zuen. Hori horrela izanda, martxoaren erdialdean alarma egoera ezarri eta ABEEek koronabirusari aurre egiteko dekretua argitaratu ondoren, EAEko enpresek aukera horri heldu zioten. Mekanismo horrek eraginkortasun handia erakutsi du enplegua itzultzea errazteko, joan den udaberrian hartutako konfinamendu neurrien ostean.

ABEEen figura aurretik ere egon bazegoen ere, inoiz ez ziren hain modu masiboan aplikatu, eta Gizarte Segurantzatik salbuetsi ziren haietaz baliatu ziren enpresak, eta abantaila bat ere bazuten: langileek soldataren %70 jasotzen zuten langabezia prestazioak kontsumitu gabe. Hobari horiek langileak 2020ko maiatzean hasitako desekalatze fasean berriz lanpostuetara itzultzea sustatu zuten, eta etengabea izan ziren ABEEen ondorengo luzapenetan. Hain zuzen ere, data hartatik aurrera, 220.000 pertsona baino gehiago egon ziren ABEE baten eraginpean EAEn uneren batean, eta punturik gorena 2020ko maiatzean izan zen. Kopuru hori murriztu egin zen epealdi horretatik, baina gora egin zuen berriro hilabete batzuetan, kutsatze olatuen eta hartutako murrizketen ondorioz.

Aldi baterako enplegu erregulazioko egoeran dauden pertsonen bilakaera
16. irudia

Iturria: Gizarte Segurantza.

Tresna horrek, ordea, ez zuen lortu enplegu erregulazioko espedienteak, hau da, aldi baterakoak ez diren espedienteak, lan harremana azkentzea dakartenak, nabarmen areagotzea saihestea. Hala, behin betiko kaleratze kolektiboak ia bost aldiz biderkatu ziren, 297tik 1.313ra igaro baitziren. 2014tik izandako daturik txarrena izan zen hori; izan ere, aldi horretan, azkentze espedienteek eragindako pertsonak 1.460 ziren. Hala ere, BPGaren jaitiera aurreko krisian

baino askoz handiagoa izan zela kontuan hartuta, datuak erakusten du ABEEak eraginkorrak izan direla kaleratzeak saihesteko.

Enplegua erregulatzeko EAEn baimendu diren espedienteak
20. taula

Kopurua

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Espediente kopurua	695	446	266	187	173	30.690
Eragindako langileak	8.108	6.283	4.342	3.187	2.449	210.019
<i>Dosier mota</i>						
- Lanaldia murriztekoa	1.530	1.172	481	355	219	26.243
- Behin-behineko etetea	5.718	4.473	2.864	2.299	1.933	182.463
- Kontratua amaitzekoa	860	638	997	533	297	1.313

Iturria: Lana eta Enplegu Saila.

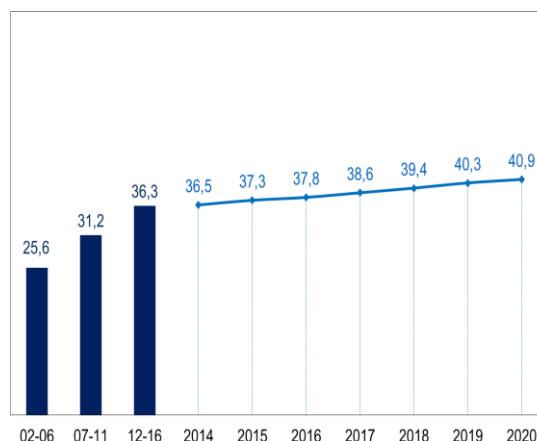
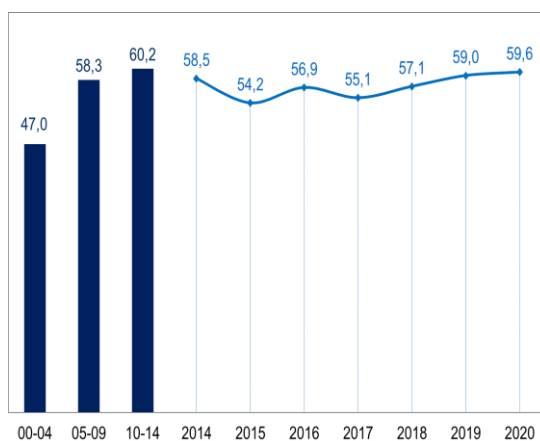
Etorkizunari begira, gaur egungo osasun eta ekonomia testuinguruaren ezaugarri den ziurgabetasuna dela eta, komenigarria da ABEEek langileen eta enpresen arteko lan harremanen funtsezko euskarri gisa jokatzeko jarraitzea, langile talde batzuek zailtasunak izan baitituzakete lan munduan berriz sartzeko, krisiak denboran aurrera egin ahala. Horrela, enplegu atxikipenen erabilera orokorrak lan egoera apur bat arintzea ahalbidetu bazuen ere, enpleguak denbora beharko du erabat suspertzeko.

Lehenago ere adierazi den bezala, langile talde zaurgarriagoak egon ziren. Horietako bat prestakuntza gutxien duten pertsonena da, pandemiak gehiago kaltetu zituenak. Hori dela eta, goi mailako hezkuntza mailaren adierazleak 30-34 urteko adin tartean duen garrantzia, goranzko joerarekin jarraitzen baitu azken hiru urteetan, eta Europar Batasunak aurkeztutakoak baino askoz erregistro handiagoak lortu baititu (%59,6 eta %40,9, hurrenez hurren). Era berean, hezkuntza sistema arautua goiz uztea neurtzen duen adierazleak Europak eskatutako %10etik oso behera jarraitzen zuen, eta, zorionez, pandemiak ez zituen kopuru horiek igo.

Goi mailako hezkuntza maila (30-34 urte bitarteko taldea)
17. irudia

Euskadi

EB-27

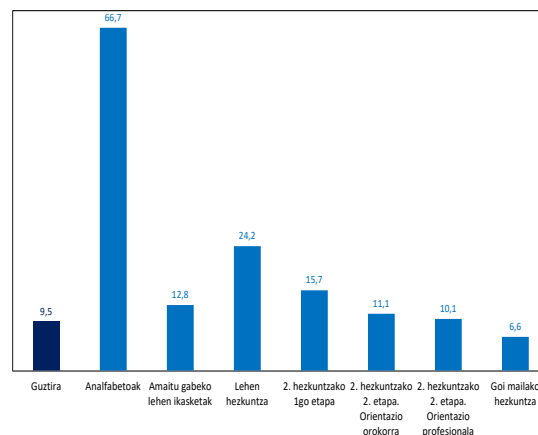
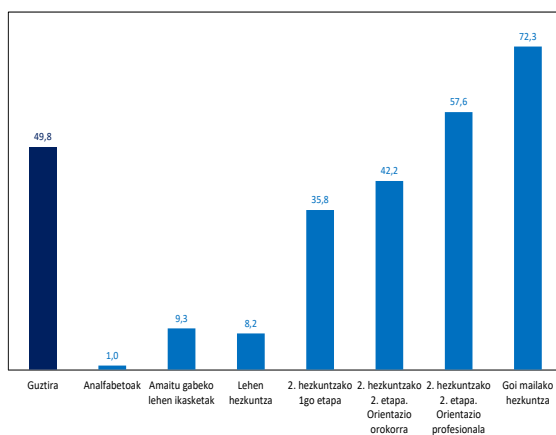

Iturria: Eustat eta Eurostat.

Enpleguaren bilakaera hezkuntza mailaren arabera
18. irudia

Enplegu tasa

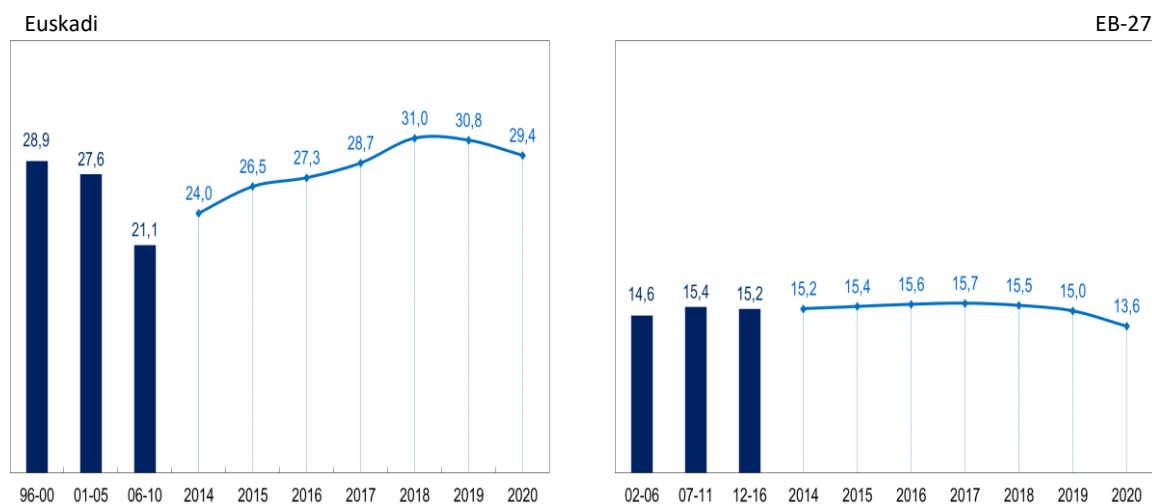
Langabezia tasa

Iturria: INE.

Aurreko urteetan bezala, prestakuntza handieneko kolektiboak lan posizio hobea izan zuen, enplegu tasa handienak (%72,3) eta langabezia tasa txikienak (%6,6) erregistratu baitzituen. Hala eta guztiz ere, Lanbideren laneratzeari buruzko datuek erakusten dutenez, EAEko unibertsitarioen %20 inguruk oraindik ere betetzen dituzte egin dituzten ikasketekin oso lotuta ez dauden lanpostuak, lan merkatuak goi mailako tituludun berrien fluxuak xurgatzeko duen zailtasunagatik; kasu batzuetan, ordea, zailtasunak izaten ari dira profil espezializatu batzuk kontratatzeko.

Aldi baterako enplegu tasa soldatapekoekiko
19. irudia

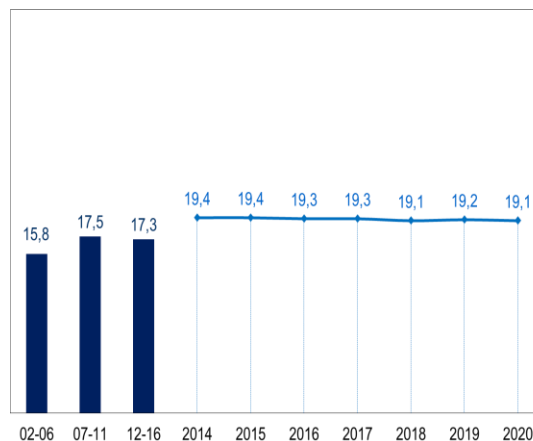
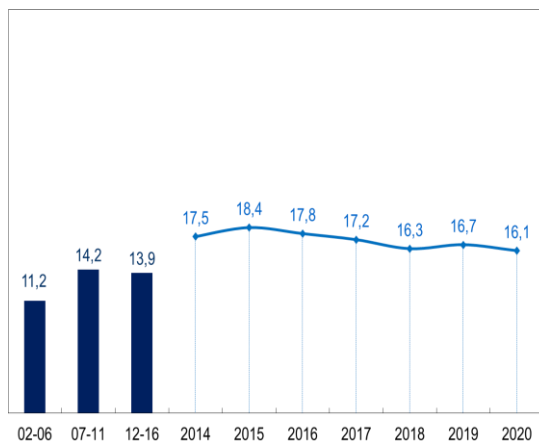
Iturria: Eustat eta Eurostat.

Enpleguaren kalitateari dagokionez, EAEko lan merkatuaren bitasuna zuzendu gabe dago oraindik, eta, urte horretan, aldi baterako kontratua zuten soldatapekoengan egin zen, batez ere, lan doikuntza. Hala, koronabirusaren krisi honetan, aldi baterako enplegua nagusi zen sektorerik zigortuenak izan ziren, esate baterako ostalaritza. Doikuntza horren ondorioz behin-behinekotasun tasa puntu bat baino gehiago murriztu zen arren (%29,4 izan zen eta %30,8, berriz, aurreko urtean), oraindik oso urrun dago Europako mailetatik (%13,6).

Lanaldi partziala duten landunek landun guztiekiko
20. irudia

Euskadi

EB-27

Iturria: INE eta Eurostat.

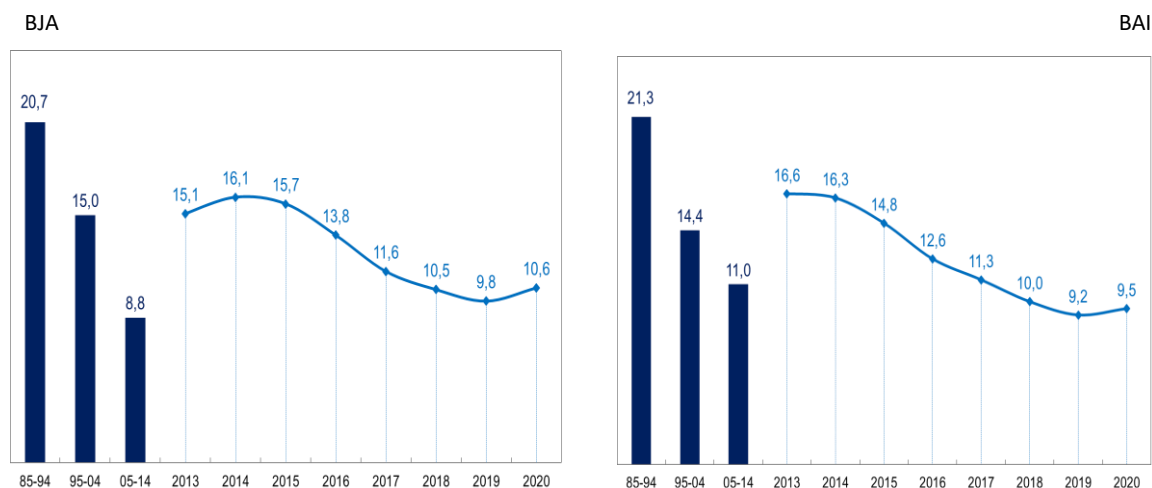
Aldiz, behin-behinekotasunarekin ez bezala, enpleguan intentsitate txikiagoa duten langileen kolektiboek, hau da, lanaldi partzialean lan egiten dutenek, aurreko urtekoak baino erregistro txikiagoak jaso zituzten, sei hamarren jaitsi baitziren, %16,7tik %16,1era. Kontratu horietan desoreka nabarmenak jarraitu zuen, emakumeen kaltetan, azken hauek lanaldi partzialeko kontratuen ia %80 bereganatu baitzuten.

Langabezian zeuden pertsonen kopuruaren bilakaerari dagokionez, kolektibo hori lotutako bi faktorek baldintzatu zuten: koronabirusa agertzeak berak eta jarduera murrizketei aurre egiteko hartutako neurriek. Neurri horien artean, aldi baterako enplegu erregulazioko espedienteak daude, langabeziaren igoera hain nabarmena ez izatea ahalbidetu zutenak. Izan ere, langile askok enpleguari eusteko programa horiek erabili ahal izan zituzten, nahiz eta enpresak jarduerarik ez izan.

Horiek horrela, lan merkatuak, aipatutako neurriek babestuta, koronabirusaren pandemiak eragindako ondorio ekonomikoetara aurre egiteko gaitasun nabarmena erakutsi zuen, eta urteko batez besteko langabezia tasa %10,6 izan zen.

Langabezia tasa hori aurreko atzeraldietan izandakoa baino askoz gutxiago igo zen, batez ere emakumeen langabeziaren bilakaerari esker; izan ere, azken horiei mesedea egin zien krisiak gutxien eragindako funtsezko jarduerak feminizatuago egoteak.

Langabezia tasaren bilakaera EAEn
21. irudia

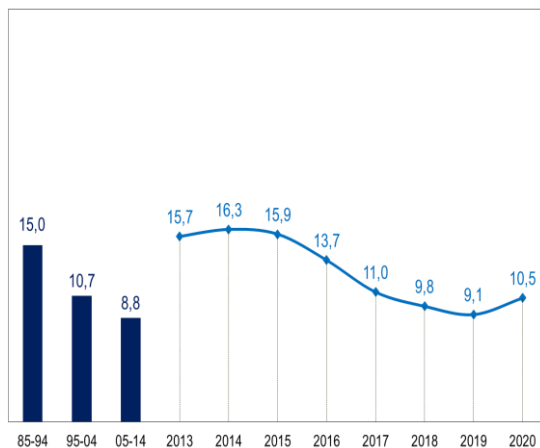

Oharra: Serie hauek ez dira guztiz homogeneoak hainbat urteetan metodologia aldaketak egin zirelako.
Iturria: Eustat eta INE.

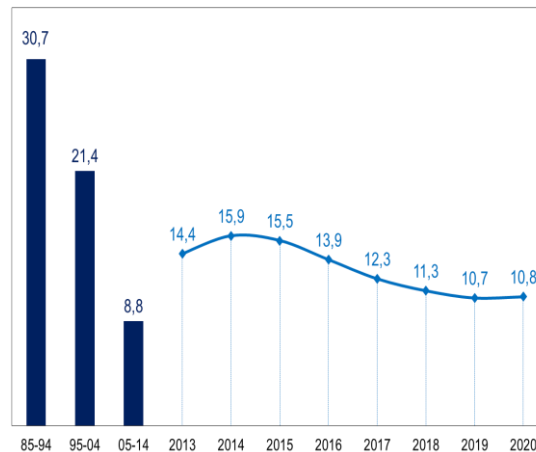
Alde nabarmenagoak agertu dira adin tarteen arabera, ohikoa izaten ari denez. Hala, enpleguaren suntsipenak batez ere gazteenei eragin zien, eta langabezia %30 baino gehiago igo zen. Beste aldean, adin handieneko taldea dago: ez zuen enplegurik suntsitu eta, aitzitik, beheranzko joerarekin jarraitu zuen, langabeen kopuruari dagokionez. Azkenik, erdiko adin taldean, aurreko urteetako joera positiboa hautsi zen eta langabezia dauden pertsonen kopurua %13,0 baino gehiago hazi zen.

Langabezia tasaren bilakaera sexuaren arabera EAEn
22. irudia

Gizonak

Emakumeak

Oharra: Serie hauek ez dira guztiz homogeneoak hainbat urteetan metodologia aldaketak egin zirelako.

Iturria: Eustat.

Erregistratutako lan kontratuen bilakaera
21. taula

	Kontratuak	Urte arteko aldakuntza (%)					
	2020	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Guztira	680.409	14,1	6,5	3,0	3,9	0,7	-30,3
Lanaldi osoko mugagabeak	20.558	12,4	-0,2	11,6	18,2	-10,8	-29,5
Obra edo zerbitzukoak	114.998	9,2	1,3	2,2	3,4	-2,4	-28,9
Abagunekoak	193.910	20,5	10,9	6,6	7,2	4,5	-29,8
Lanaldi laburrekoak	260.583	12,8	8,6	3,7	3,1	2,6	-34,2
Prestakuntzakoak (*)	4.951	29,8	-11,6	5,1	6,9	-17,2	-35,7
Gainontzekoak	85.409	13,2	2,8	-6,2	-3,7	-5,9	-18,5

(*)Prestakuntzako kontratuetan, lanaldi laburreko praktika kontratuak sartzen dira.

Iturria: Ekonomia eta Plangintza Zuzendaritzak egina, Enplegurako Estatuko Zerbitzu Publikoaren (SEPE) datuak erabiliz.

Azkenik, kontratazioaren bilakaera benetan negatiboa izan zen: behera egin zuten osagai guztiek eta baita kontratu finkoek (-%29,0) zein aldi baterakoek (-%30,3) ere. Azken horien beherakada berritasun bat izan zen aurreko ekitaldiekin alderatuta, eta, neurri batean, txandakatze handia murriztea ahalbidetu zuen, kontratu kopuruaren eta kontratatutako pertsonen arteko erlazioa neurtzen baitu, 3,3tik 2,9ra.

Barne jatorriko kostuen presioei erreparatzen badiegu, BPGaren deflatorearekin neurtuta, 2020an adierazle horrek urte arteko aldakuntza tasa negatiboak jaso zituen, oso bakanetan gertatzen dena, baina 2009an ere, Atzeraldi Handian, gertatu zena. 2020. urteko batez bestekoa -%0,1eko aldakuntza izan zen, pandemia hedatu aurreko lehen hiruhilekoarekin, positiboan, eta gainerako hiruhilekoetan prezioen jaitsierak erregistratu ziren. Jaitsiera horretan deflatore guztiak izan ziren partaide, inolako salbuespenik gabe, eta esportazioen deflatorearen balio negatiboak nabarmendu ziren, petrolioaren prezioaren gorabeherak eragin handia izan baitzuten.

KPIari dagokionez, eskari agregatuaren ahultasunak kontsumoko prezioak beherantz bultzatu zituen, oro har, azken urte honetako zatirik handienean. Beraz, pandemiaren eragina erabat desinflazionista izan zen, hau da, prezioak murriztu ziren, baina deflazioan sartu gabe. Zehazki, kontsumoko prezioek, urtea tasa positiboetan hasi ondoren, apiriletik aurrera ez zituzten balio negatiboak alde batera utzi, neurri handi batean petrolioaren prezioaren beherakada handiak baldintzatuta.

Deflatoreen bilakaera
22. taula

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
BPGaren deflatorea	0,2	0,6	0,7	1,2	1,1	-0,1
Barne eskariaren deflatorea	-0,2	0,2	0,8	1,5	1,2	0,3
Kontsumo pribatuaren	-0,2	0,1	0,9	1,5	1,0	0,0
Kontsumo publikoaren	-0,1	0,1	0,3	1,3	2,0	1,2
Inbertsioaren deflatorea	-0,4	0,2	0,8	1,4	1,3	0,5
Esportazioen deflatorea	-1,5	-0,7	2,1	3,2	0,9	-0,5
Inportazioen deflatorea	-2,0	-1,4	2,3	3,6	1,1	0,2

Iturria: Ekonomia eta Plangintza Zuzendaritzak egina, Eustaten datuetan oinarrituta

Gauzak horrela, petrolioaren kotizazioak gorabehera handiak ezagutu zituen 2020. urtean zehar, apirilean 5 dolarren eta urte hasieran 70 dolarren arteko erregistroekin. Beraz, pandemia hasi baino lehenagoko denboran petrolioaren balioak oso altuak ziren, baina koronabirusa hasi zenean, munduko eskariaren ahultasuna zela eta, Brent upelaren prezioa modu esanguratsuan jaitsi zen, mugikortasunaren murrizketek eta telelanak lehengai horren kontsumoa nabarmen gutxitzea eragin baitzuten.

Petrolioak bezala, gainerako lehengaiak ere nabarmen murriztu zituzten prezioak urteko hilabete nagusietan, jarduera ekonomikoa eten egin zelako, eta horrek oinarritzko produktu industrial nagusiei eragin zielako. Prezioen jaitsiera handietatik ihes egin zuten ondasun bakarrak elikagaiak izan ziren, hazkunde ekonomikoari gutxiago lotuta baitaude, eta jaitsiera txikiagoak baino ez zituzten izan joan den ekitaldiko lehen hilabeteetan.

Beste aldetik, azpiko inflazioak beheranzko joerari jarraipena eman zion, baina beherakada hori inflazio orokorrak izandakoa baino txikiagoa izan zen, jaitsiera energiaren prezioen merkatzeak eragin baitzuen nagusiki. Zehazkiago adierazita, inflazioaren nukleo egonkorak atzera egin zuen 2020an, eta batez beste %0,8an kokatu zen; 2019an, berriz, %1,0koa izan zen, eta urtea oso balio txikietan amaitu zen.

Kontsumoko prezioen indizearen banaketa
23. taula

Urte arteko aldakuntza tasak eta ekarpenak

	2016	2017	2018	2019	2020	Ekarpena
Inflazioa guztira (%100)	0,0	2,0	1,6	1,0	-0,1	-0,1
Azpiko inflazioa (%81,2)	0,9	1,1	0,9	1,0	0,8	0,6
KPI landutako elikagaiak (%13,9)	0,9	0,0	0,9	0,6	1,7	0,2
KPI industriako ondasunak (%24,4)	0,8	0,3	-0,1	0,3	0,3	0,1
KPI zerbitzuak (%42,9)	1,1	1,7	1,5	1,6	0,8	0,3
Hondarreko inflazioa (%18,8)	-4,2	6,5	4,6	0,8	-4,0	-0,7
KPI landugabeko elikagaiak (%7,8)	2,6	3,7	2,9	1,3	4,0	0,3
KPI energia (%11,0)	-8,2	8,2	5,9	0,4	-9,4	-1,0

Iturria: INE.

Azpiko inflazioaren osagaien artean, zerbitzuek bakarrik erakutsi zuten beheranzko bilakaera handia. Hain zuzen ere, pandemiaren testuinguruan ezarri ziren konfinamenduek eta birusari eusteko neurriek eragin handiagoa izan zuten zerbitzuen aldakuntza tasan, eta hori bereziki nabarmena izan zen turismoarekin, bidaiekin eta aisialdiarekin lotutako partiden inflazioaren jaitsieran. Era berean, energiaz bestelako industria ondasunek, nahiz eta eskariaren hondoratzeak beraietan ere eragina izan, ez zuten aldaketarik izan. Azkenik, landutako elikagaien prezioak nabarmen garestitu ziren.

Beste aldetik, kontsumoko prezioen indizearen osagai gorabeheratsuenak kontrako norabideetan garatu ziren. Hain zuzen ere, energiaren prezioek minimo historikoak izan zituzten (-%9,4), pandemia hasi zenean petrolioaren prezioak behera egin izanaren isla. Hala eta guztiz ere, elikagai freskoek (%4,0) ekarpen positiboa egin zioten hondar-inflazioari. Aurrekoaren ondorioz, hondar inflazio osoak -%4,0 esanguratsua jaso zuen.

EAEko kontsumo prezioen indizea
24. taula

Urte arteko aldakuntza tasak

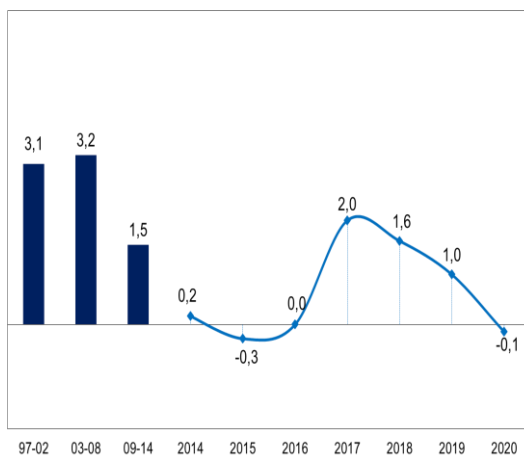
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Indize orokorra	-0,3	0,0	2,0	1,6	1,0	-0,1
- Janariak eta alkoholik gabeko edariak	1,4	1,6	1,2	1,5	0,9	2,8
- Edari alkoholodunak eta tabakoa	0,9	0,4	1,7	2,2	0,3	0,2
- Jantziak eta oinetakoak	0,4	0,8	0,7	1,1	1,0	1,0
- Etxebizitza	-1,7	-4,1	3,7	2,6	-1,4	-3,3
- Etxeko hornidura	0,0	0,5	-0,3	0,3	1,0	0,5
- Medikuntza	0,1	1,0	1,1	0,2	0,4	0,5
- Garraioa	-4,1	-1,8	4,3	3,4	2,7	-3,6
- Komunikazioak	-1,7	2,6	1,3	2,4	0,9	-1,1
- Aisia eta kultura	-0,2	-1,0	1,9	-0,4	-0,2	-1,0
- Irakaskuntza	2,2	0,6	1,6	1,0	1,0	1,1
- Hotelak, kafeak eta jatetxeak	0,3	1,0	1,8	1,9	1,9	1,2
- Besteak	1,7	1,7	0,7	0,7	1,6	0,9

Iturria: INE.

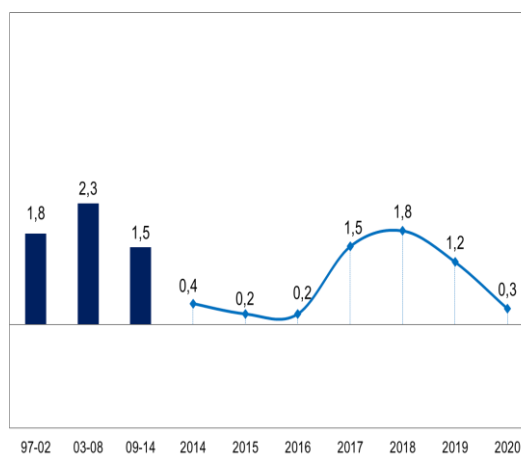
Jakina, inflazioa osatzen duten taldeen bilakaera oso baldintzatuta egon zen pandemiaren ondorioengatik. Zehatz-mehatz azalduta, garraio taldeak (-%3,6) eta etxebizitza taldeak (-%3,3) izan ziren inflazioaren jaitsieran ekarpen handiena egin zutenak, erregaien eta elektrizitatearen prezioen beherakadek eraginda, jarduera ekonomikoaren etetearen ondorioz. Era berean, zerbitzuekin lotutako talde batzuek, hala nola aisialdiak eta kulturak (-%1,0), bidaien geldialdia eta hotelen itxiera pairatu zuten. Aitzitik, elikagaien eta alkoholik gabeko edarien taldeak (%2,8) goranzko bilakaera erakutsi zuen bere prezioetan, zeren eta kontsumitzaileek oinarritzko elikagai ez-galkorrak pilatuz erantzun baitzioten alarma egoerari. Azken batean, pandemiak kontsumoan egindako gastuaren esleipena aldatu zuen eta nabarmen murriztu zen turismoan, bidaietan, hoteletan eta jatetxeetan egindako gastua; elikagaien eta edarien erosketa, berriz, handitu egin zen.

KPIaren bilakaera 23. irudia

Indize orokorra: EAE

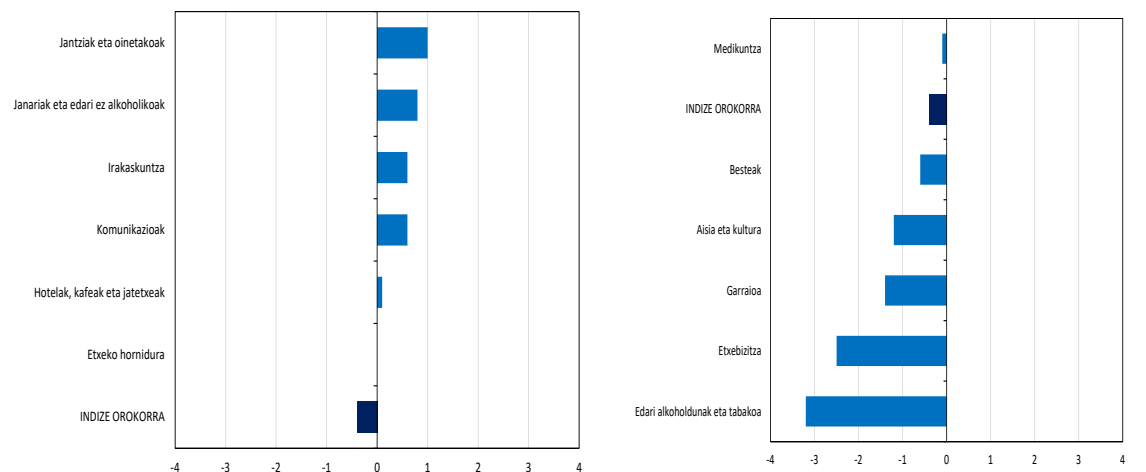
Indize orokorra: Eurogunea

Iturria: INE eta Eurostat.

Hala ere, suspertzeko aukerak hobetu izanak, txertaketa prozesuan izandako aurrerapenek eta zerga pizgarri berriek inflazioaren goranzko igurikimenak aurreikusten dituzte, eta horiek handitu egin dira eskaintzaren eta eskariaren artean gertatu diren zenbait desorekaren ondorioz. Espero izatekoa da, pandemiaren aurreko normaltasuna berreskuratzen denean, inflazioak azken urteetan erakutsi dituen balio apaletan kokatuko dela berrito.

EA Eren eta Eurogunearen arteko inflazio tartea. 2019ko batez besteko balioak
24. irudia

Iturria: INE eta Eurostat.

EA Eko industriako prezioen indizea
25. taula

Urte arteko aldakuntza tasak

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Indize orokorra	-2,6	-2,9	2,8	3,2	1,4	-3,1
- Kontsumoko ondasunak	-0,6	0,6	1,0	2,1	-0,3	1,9
- Kontsumo iraunkorrak	-0,3	-0,7	2,4	-0,5	1,9	0,9
- Kontsumo iragankorrak	-0,7	0,8	0,7	2,5	-0,7	2,1
- Ekipamendu ondasunak	0,3	0,8	2,7	1,9	1,6	0,8
- Bitarteko ondasunak	-0,8	-1,9	1,9	2,6	0,0	-0,5
- Energia	-11,6	-10,4	6,6	7,8	5,0	-15,1

Iturria: Eustat.

Industriako prezioak ez ziren salbuespena izan prezioak aztertzen dituzten adierazleek erakutsi zuten beheranzko joera orokor horretan. Hala, IPRIk aldakuntza negatiboa jaso zuen urteko batez bestekoan (-%3,1), 2016az geroztik gertatu ez dena, eta ia osagai guztiek moteltzeko joera izan zuten. Salbuespena kontsumoko ondasunak izan ziren, 2019ko beherakada arina gainditu baitzuten

eta prezioak %1,9 igo baitziren. Aitzitik, gainerako taldeek aurreko urtean baino aldakuntza tasa txikiagoak eskuratu zituzten. Prozesu horretan, energiaren atala nabarmentzen da (-%15,1), petrolioaren prezioak izan zuen beherakadagatik. Era berean, bitarteko ondasunek eta ekipamendurako ondasunek ere apaltzeko joera bera izan zuten, lehengaien prezioen merkatzean oinarrituta.

Azkenik, EAEko negozioazio kolektiboak, nabarmen debalatu baitzen 2012ko erreformarekin, aurrerapen esanguratsua izan zuen elkarriaketa sozialaren suspertzeari esker. Hala, 2020an, 2009az geroztik hitzarmena indarrean zuten soldatapekoen ehunekorik handiena lortu zuen (%55,4 eta %57,7, hurrenez hurren).

Hala ere, pandemiak negozioazio kolektiboak erritmo onean jarraitzea eragotzi ez bazuen ere, soldata igoerak gutxitzea ekarri zuen, bai indarrean zeuden hitzarmenatarako, bai urtean zehar sinatutakoetarako. Horrela, lau urtez jarraian gero eta igoera handiagoak izan ondoren, 2020an goranzko joera gelditu zen, nahiz eta langileek erosteko ahalmena irabazi zuten, inflazioak aldakuntza tasa negatiboak izan zituelako.

Hitzarmenetan adostutako soldata igoerak
26. taula

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Indarrean dauden hitzarmenak	0,6	1,0	1,5	1,9	2,0	1,7
- Urtean zehar sinatutakoak	0,7	1,1	1,7	2,2	2,3	1,2
Negoizio esparruaren arabera:						
- Sektoreko hitzarmenak	0,6	1,0	1,5	2,0	2,1	1,7
- Enpresako hitzarmenak	0,6	1,1	1,5	1,6	1,8	1,7

Iturria: Lan Harremanen Kontseilua.